

Hannamaija Seppinen

PERHEPÄIVÄHOIDON LAATU
MUURAMEN KUNNASSA
Perhepäivähoitajien näkökulmasta katsottuna

Opinnäytetyö
Sosiaaliala
S619SA

Marraskuu 2010

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>	<p>Opinnäytetyön päivämäärä</p> <p>23.11.2010</p>	
<p>Tekijä(t)</p> <p>Hannamaija Seppinen</p>	<p>Koulutusohjelma ja suuntautuminen</p> <p>Sosiaalialan koulutusohjelma</p>	
<p>Nimeke</p> <p>Perhepäivähoidon laatu Muuramen kunnassa, perhepäivähoitajan näkökulmasta katsottuna</p>		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tutkimukseni tehtävänä oli tarkastella perhepäivähoidon laatua Muuramen kunnassa, perhepäivähoitajien näkökulmasta katsottuna. Tutkimukseni on yksi osio Muuramen kunnan päivähoidon laatukartoitusta.</p> <p>Tutkimuksessani teoreettinen viitekehys perustuu mm. perhepäivähoidon laadunhallinta-asiakirjaan, joka pitää sisällään laatuvaatimukset, -tavoitteet, -tekijät ja -kriteerit. Käsittelin myös perhepäivähoidon historiaa ja nykytilannetta sekä perhepäivähoitajien koulutusta ja tehtäviä.</p> <p>Toteutin tutkimukseni kyselylomakkein. Kyselylomake oli pituudeltaan 154 kysymystä ja perustui laadunhallinta varhaiskasvatuksessa -projektin asiakirjaan. Kyselylomakkeeseen teimme työelämäohjaajani kanssa muutoksia, jotta se vastaisi paremmin kuntamme nykypäivää. Lomakkeen lähetin kuntamme kaikille 29 perhepäivähoitajalle, kyselyyn vastasi 22 hoitajaa.</p> <p>Päivähoidon laatua tarkastelin neljän erilaisen laadunäkökulman kautta: puitetekijät, välilliset tekijät, prosessitekijät ja vaikutukselliset tekijät. Tutkimus osoitti, että perhepäivähoidon laatu Muuramen kunnassa on hyvä, prosentteina kokonaislaatu oli 82,4 %. Parhaiten laatu toteutui vaikuttavuustekijöiden osiossa ja eniten kehitettävää välillisten tekijöiden osiossa. Välillisesti ohjaavat tekijät pitävät sisällään henkilökunnan ja vanhempien välisen yhteistyön, yhteistyön muiden tahojen kanssa, henkilökunnan keskinäinen yhteistyö ja hyvinvointi, henkilökunnan koulutus ja ammatillinen kasvu sekä johtajuus.</p>		
<p>Asiasanat (avainsanat)</p> <p>Perhepäivähoito, päivähoidon laatu, laatutavoitteet, laatutekijät ja laatukriteerit</p>		
<p>Sivumäärä</p> <p>47 + liitteet 16</p>	<p>Kieli</p> <p>Suomi</p>	<p>URN</p>
<p>Huomaus (huomautukset liitteistä)</p>		
<p>Ohjaavan opettajan nimi</p> <p>Virve Jussila</p>	<p>Opinnäytetyön toimeksiantaja</p> <p>Muuramen kunta / päivähoito</p>	

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Date of the bachelor's thesis 23.11.2010
Author(s) Hannamaija Seppinen	Degree programme and option Social Studies	
Name of the bachelor's thesis Quality of family day care in the municipality of Muurame from the family day carer's point of view		
Abstract The objective of my study was to monitor the quality of family day care in the municipality of Muurame from the point of view of the family day carer. My study is one part of the quality review of Muurame's day care. In my study, the theoretical framework is based on the quality management document of family day care, which includes the requirements, objectives, factors, and criteria for quality. I also discussed the history and present of family day care as well as education and duties of a family day carer. I implemented my study using questionnaire forms. The form had 154 questions and it was based on a document from the project quality management in early education. Together with my work instructor we made some changes to the questionnaire for better compatibility with the presence of our municipality. I sent the form to all 29 of our municipality's family day carers, of whom 22 responded. I studied the quality of day care through four different quality aspects: framework factors, indirect factors, process factors, and influential factors. The study showed that the quality of family day care in the municipality of Muurame is good, as a percentage the total quality was 82.4 %. Quality was materialised best within influential factors, and there is most room for improvement within the indirect factors. The indirect factors consist of cooperation between the staff and parents, cooperation with other parties, the staff's mutual cooperation and well-being as well as their education and professional growth, and leadership.		
Subject headings, (keywords) Family day care, quality of day care, quality objectives, quality factors, quality criteria		
Pages 47 pagess + 16 app	Language Finnish	URN
Remarks, notes on appendices		
Tutor Virve Jussila	Bachelor's thesis assigned by Municipality of Muurame / day care	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	PERHEPÄIVÄHOITO HOITOMUOTONA.....	2
2.1	Perhepäivähoidon historiaa.....	2
2.1.1	Perhepäivähoito Suomessa	2
2.1.2	Perhepäivähoidon historiaa Muuramessa	3
2.2	Perhepäivähoidon nykytilanne	4
2.2.1	Perhepäivähoitoa koskevat yhteiskunnalliset säädökset.....	4
2.2.2	Päivähoidon tehtävä.....	5
2.2.3	Perhepäivähoidon muodot	6
2.2.4	Perhepäivähoitajan toimenkuvat ja pätevyysvaatimukset	7
3	LAATUTAVOITTEET VARHAISKASVATUKSESSA.....	8
4	LAATUTEKIJÄT VARHAISKASVATUKSESSA.....	10
4.1	Laatutekijät päivähoidossa	10
4.2	Palvelutaso.....	12
4.3	Puitetekijät päivähoidossa	12
4.3.1	Ryhmän koostumus.....	13
4.3.2	Ihmissuhteiden pysyvyys.....	15
4.3.3	Fyysinen ympäristö.....	15
4.4	Välillisesti ohjaavat tekijät	16
4.4.1	Henkilökunnan ja vanhempien välinen yhteistyö.....	16
4.4.2	Yhteistyö muiden tahojen kanssa	17
4.4.3	Henkilökunnan keskinäinen yhteistyö ja hyvinvointi.....	17
4.4.4	Henkilökunnan koulutus ja ammatillinen kasvu.....	18
4.4.5	Johtajuus	18
4.5	Prosessitekijät	20
4.5.1	Perushoito	20
4.5.2	Aikuinen/lapsi -vuorovaikutus.....	20
4.5.3	Lasten keskinäinen vuorovaikutus.....	21
4.5.4	Lapsilähtöinen toiminta	22
4.5.5	Toiminnan suunnittelu ja arviointi.....	22
4.6	Vaikuttavuustekijät.....	24

4.6.1	Lapsen myönteiset kokemukset	24
4.6.2	Lapsen kasvu kehitys ja oppiminen	24
4.7	Perhepäivähoidon laatukriteerit	25
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	25
5.1	Perhepäivähoidon hallinto ja henkilöstö Muuramessa	25
5.2	Aineiston keruu	25
5.3	Analyysi	26
5.4	Luotettavuus	27
6	TUTKIMUSTULOKSET	28
6.1	Tulosten käsittely	28
6.1.1	Vastanneiden hoitajien taustatiedot	28
6.1.2	Puitetekijät	30
6.1.3	Välilliset tekijät	32
6.1.4	Prosessitekijät	35
6.1.5	Vaikuttavuustekijät	38
6.2	Laatutasomittari	38
7	POHDINTA	40
8	LÄHTEET	48
LIITTEET		
1 Päivähoidon hallinto ja henkilöstö Muuramessa		
2 Haastattelulomake		
3 Saatekirje		
4 Tutkimuslupa-anomus		
5 Kiitoskirje		

1 JOHDANTO

Tämän tutkimuksen tarkoitus on selvittää Muuramen kunnan kotona työskentelevien perhepäivähoitajien hoidon laatua perhepäivähoitajan näkökulmasta katsottuna.

Halusin tehdä tutkimuksen perhepäivähoidosta, koska tutkimukseni aikana työskenteelin itse Muuramen kunnalla perhepäivähoitajana. Aihe oli minulle hyvin läheinen, mielenkiintoinen ja työelämälähtöinen. Muuramen kunnassa on meneillään laatukartoitus koko päivähoidon alueella ja tutkimukseni käsittää nyt perhepäivähoidon osuuden.

Teoriaosuuteni käsittelee perhepäivähoidon historiaa, nykytilannetta sekä laatua. Käsitelen myös tutkimuksessani perhepäivähoidon eri muodot ja Muuramen perhepäivähoidon historiaa sekä nykytilannetta.

Teoreettinen viitekehys perustuu laadunhallinta varhaiskasvatuksessa -asiakirjaan, jossa käsitelen laatua kokonaisuutena. Laatu sisältää varhaiskasvatuksen laatuvaatimukset, -tavoitteet ja -kriteerit. Laatuvaatimukset ohjaavat perhepäivähoitoa ja ne on määrätty laissa ja asetuksissa. Laatutavoitteet rakentuvat varhaiskasvatuksen tutkimuksesta ja -teoriasta. Nämä osoittavat varhaiskasvatuksen tavoiteltavan tilan, johon laadunhallinnalla pyritään. Laatumittarit ovat konkreettisia lauseita, joiden avulla perhepäivähoidon tavoitteita ja sille asetettuja kriteereitä arvioidaan.

Perhepäivähoitoa on tutkittu Suomessa suhteellisen vähän. Ensimmäinen väitöskirja perhepäivähoidosta ilmestyi Sanna Parrilalta vuonna 2002. Vertaan osittain omia tutkimustuloksiani tähän teokseen.

Toivon, että työni myötä perhepäivähoidon laatuun kiinnitetään Muuramen kunnassa entistä enemmän huomiota ja että tutkimustuloksista nousseiden kehitettävien osalueiden kohdalla alettaisiin miettiä ratkaisuja laadun parantamiseksi.

2 PERHEPÄIVÄHOITO HOITOMUOTONA

2.1 Perhepäivähoidon historiaa

Hoitomuotona perhepäivähoito on saanut alkunsa Yhdysvalloista vuonna 1927. Suomessa ensimmäinen virallinen asiakirjamerkintä löytyy vuodelta 1951, lasten päivähoitojärjestelmän komiteamietinnöissä, jossa se mainitaan uutena hoitomuotona. (Parila 2002, 26)..

2.1.1 Perhepäivähoito Suomessa

Suomessa perhepäivähoitoa voidaan pitää kaikkein vanhimpana hoitomuotona. Sen historialliset juuret löytyvät vastakkainasettelun kautta. Alkujaan perhepäivähoito on kytkeytynyt ylemmän yhteiskuntaluokan mahdollisuuteen luovuttaa lastenhoito vieralle henkilölle, toisaalta alemmassa yhteiskuntaluokassa äiti on joutunut luovuttamaan lastensa hoidon lähtiessään työhön toisaalle. (Aho-Kivi & Keskinen 2002, 14)

Suomessa perhepäivähoito toimi pitkään epävirallisena ja valvomattomana hoitomuotona. Yhteiskunta ei pystynyt tarjoamaan hoitopaikkoja niin paljon kuin niitä olisi tarvittu, joten yksityinen perhepäivähoito kasvoi laajaksi. Alettiin puhua ns. villistä perhepäivähoidosta. Perheet joutuivat ottamaan hoitopaikan sieltä mistä saivat, eikä hoitopaikan olosuhteista tai hoitajan sopivuudesta hoitajaksi ollut takeita. (Aho-Kivi & Keskinen, 2002, 15.)

Perhepäivähoitajaksi ryhtyminen oli pitkään kotona olevan äidin valinta omien lastensa hoitamiseksi, ei niinkään ammatin valinta. Kun äiti jäi kotiin hoitamaan omia lapsiaan, tarjottiin hänelle esim. naapurin lapsia hoitoon. Tai perheenäiti hakeutui hoitajaksi siksi, että pystyi jäämään kotiin hoitamaan omia lapsiaan ja toimeentulo olisi tällöin turvattua. Kotona olemista ei pidetty työnä, niin kuin ei myöskään omien lasten hoitamista. Lasten hoitamista pidettiin tehtävänä, jonka jokainen äiti tai nainen osasi. Olikin yleistä 1980-luvulla että kotona oleva äiti hoiti muutamaa hoitolasta omien lastensa lisäksi. Hän ei itsekään pitänyt työtään ammattina, vaan palasi ammattiin, jota oli tehnyt ennen hoitajaksi ryhtymistä, kun omat lapset saavuttivat kouluiän. (Heinämäki 2001, 57.)

Mannerheimin lastensuojeluliitolla on ollut merkittävä ja keskeinen rooli perhepäivähoidon historiallisessa kehitymisessä ennen kuin päivähoitolaki astui voimaan. MML järjesti ensimmäiset perhepäivähoitoa koskevat neuvottelupäivät vuonna 1964 ja aloitti kokeiluna ohjatun perhepäivähoidon Helsingissä v. 1966. Kokeilun yhteydessä julkaistiin 1970-luvulla ohjemateriaalia kunnille perhepäivähoidon organisoimiseksi sekä hoitajien kouluttamiseksi. Vuonna 1972 MML julkaisi myös asiantuntijaryhmän laatiman ohjesäännön, jossa esiteltiin sosiaalilautakunnan vastaavan perhepäivähoidon yleishallinnosta. (Parrila 2002, 27.)

Vuonna 1970 MML julkaisi ensimmäisen Perhepäivähoito -nimisen kirjan, joka oli tarkoitettu kunnille ohjemateriaaliksi. Seuraavana vuonna 1971 MML julkaisi asiantuntijatyöryhmän laatiman malliohjesäännön, jossa sosiaalilautakunnan esitettiin vastaavan perhepäivähoidon yleishallinnosta hyväksymällä hoitomaksut, laatimalla ehdotukset hoitajien palkoista sekä huolehtimalla hoitajien koulutuksesta. Perhepäivähoidon ohjaajan tehtäviin esitettiin kuuluvaksi perhepäivähoitokotien hankinta, valvonta sekä hoitosopimusten tekeminen. (Parrila 2002, 26.)

Perhepäivähoidon siirtyminen valtionhallinnon piiriin herätti monenlaisia ajatuksia. Oli epäilyjä, voitaisiinko lasten päivähoito-ongelmaa ratkaista ohjatun perhepäivähoidon avulla. Laitoshoidon nähtiin ainoana hyvänä hoitomuotona. Toisaalta perhepäivähoito oli ainoa pelastus pakottavaan päivähoitotarpeeseen. Ohjauksen lisääminen lisäsi myös vanhempien myönteistä asennoitumista hoitomuotoon. Parhaimmillaan perhepäivähoito nähtiin kodinomaisen, lapsen yksilöllisiä tarpeita kunnioittavana ja joustavana hoitomuotona. Samat piirteet lisätään perhepäivähoidon vahvuuksiin myös nykyään. (Aho-Kivi & Keskinen, 2002, 16-17.)

2.1.2 Perhepäivähoidon historiaa Muuramessa

Ensimmäiset merkinnät Muuramen päivähoitosta näkyivät sosiaalilautakunnan kokouslistalta huhtikuussa 1973. Tällöin sosiaalilautakunnan edustajat olivat osallistuneet Jyväskylässä järjestettyyn uutta päivähoitolakia koskevaan neuvottelu- ja informaatiotilaisuuteen. Tilaisuuden jälkeen oli nimetty toimikunta, jonka tehtävänä oli aloittaa päivähoitokotien suunnittelutyö ja valmistaa päivähoitoon ohjesääntö. Sosiaalilautakunnan kokouksessa 2.4.1974 todettiin, ettei kunnan päivähoitosuunnitelmaa

ollut vielä vahvistettu, joten valtionosuutta ei ollut tiedossa ja sen vuoksi päivähoiton suunnitelmaa aloitettiin toteuttamaan kunnan omin varoin. (Kankaanpää 2002, 2-6.)

Muuramessa perhepäivähoitajien koulutus toteutettiin työväenopiston iltakurssina. Koulutus oli kestoltaan kaksi lukukautta. Kurssit olivat vuosina 1978-1979 ja 1982-1983. Kurssin käynyt hoitaja oli oikeutettu saamaan parempaa palkkaa. Vuonna 2002 Muuramen perhepäivähoitajista oli koulutuksen käynyt 97 % ja vain 3 %:lla ei ollut mitään koulutusta. (Kankaanpää 2002, 2-6.)

Perhepäivähoidon arvostuksella on ollut suoranainen vaikutus perhepäivähoidon laatuun ja työvoiman saantiin. Muuramen päättäjät arvostivat hoitajien työtä 1970- ja 1980-luvulla. Perhepäivähoitajille myönnettiin etuuksia, joita ei valtakunnallisesti hoitajilla ollut. Esim. oman lapsen sairastuttua hoitaja sai 2 palkallista päivää hoitopaata, kodinhoitajan kotiin lääkärissä käynnin ajaksi, ja puhelinkulut korvattiin. Näistä kuluista puhelinkulujen korvaaminen on yhä voimassa. (Kankaanpää 2002, 2-6.)

2.2 Perhepäivähoidon nykytilanne

2.2.1 Perhepäivähoitoa koskevat yhteiskunnalliset säädökset

Suomalainen varhaiskasvatus perustuu Yhdistyneiden kansakuntien Lapsen oikeuksien sopimukseen (unicef.fi), perusoikeussäännöksiin (Suomen perustuslaki 731/1999) sekä muuhun lainsäädäntöön. (Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset 2002:9,17).

Perhepäivähoitoa ohjaavana tärkeimpinä yhteiskunnallisina asiakirjoina voidaan pitää päivähoiton lakia ja asetusta, jossa päivähoito määritellään lapsen hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. Lain mukaan perhepäivähoitoa voidaan järjestää yksityiskodissa tai muussa kodinomaisessa hoitopaikassa, jota voidaan kutsua perhepäiväkodiksi. Päivähoito on pyrittävä järjestämään siten, että se tarjoaa lapsen hoidolle sekä kasvatukselle sopivan hoitopaikan ja jatkuvan hoidon, sinä vuorokauden aikana, jona sitä tarvitaan. (Laki lasten päivähoitosta 19.1.73/36 ja asetus lasten päivähoitosta 16.3.1973/239.)

Päivähoitolaki asettaa tietyt tavoitteet päivähoidolle, joiden mukaan myös perhepäivähoitajien on toimittava. Päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoidossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässään ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonan tasapainoista kehitystä. Päivähoidon tulee tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioon ottaen suotuisa kasvuympäristö. Päivähoidon tulee myös lapsen iän, yksilöllisten tarpeiden ja kulttuuriperinne huomioon ottaen edistää lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä sekä tukea lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta. Uskonnollisessa kasvatuksessa on kunnioitettava lapsen vanhempien tai holhoojan vakaumusta. (Parrila 2002, 27-28.)

Kotona perhepäivähoidossa olevien lasten määrästä sekä hoito ja kasvatustehtävään osallistuvien hoitajista on tarkemmin lastenhoitoasetuksessa. Asetuksen 239/1973 ja siihen tehdyn muutoksen 490/1990 mukaan hoitaja voi pitää enintään neljää lasta, omat alle kouluikäiset lapset mukaan lukien, sekä myös yhtä osapäiväistä lasta. Osapäiväinen lapsi on joko esikoululainen tai koululainen. (Aho-Kivi & Keskinen 2002, 19.)

Lain lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi 14.6.2002/504 kolmannessa pykälässä sanotaan: ”työnantajalla on velvollisuus pyytää rikosrekisteriote nähtäväksi, kun henkilö ensi kerran otetaan tai nimetään sellaiseen työ- tai virkasuhteeseen, johon kuuluu 2 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä tai annettaessa henkilölle näitä tehtäviä ensi kerran”. (Laki lasten kanssa työskentelevien rikostausta selvittämiseksi, 2002/504).

2.2.2 Päivähoidon tehtävä

Suomessa kuntien tehtävänä on tarjota päivähoitopalveluja, luoda puitteet kasvatustyön toteutumiselle. Huttusen (1998) mukaan tämän päivän modernit perheet eivät pärjää ilman päivähoitoa, eikä päivähoito pysty tehtävässään toimimaan ilman yhteistyötä perheiden kanssa. Koti ja päivähoito eivät ole kilpailijoita keskenään, vaan kasvatuksen kodissa ja päivähoidossa tulee muodostaa kokonaisuus, yhtenäinen ja johdonmukainen kasvuympäristö lapselle. (Huttunen 1998, 24-28.)

Tähän integroituen päivähoidolla on:

Ensiksi työvoimapolitiittinen tehtävä

Ylläpitääkseen toimintojaan yhteiskunta tarvitsee kansalaistensa työpanoksen, ja osallistuakseen työelämään perheet tarvitsevat apua lastenhoidon järjestämisessä (Huttunen 1989, 24-28).

Toiseksi perhepolitiittinen tehtävä

Naisten koulutustason kohoamisen myötä yhä useammat naiset haluavat olla mukana työelämässä ja tasavertaisesti huolehtimassa perheensä taloudellisesta tilanteesta (Huttunen 1989, 24-28).

Kolmanneksi sosiaalipolitiittinen tehtävä

Tämän tehtävän mukaan päivähoidolla on kahdensuuntainen rooli. Toisaalta ennaltaehkäistä lastensuojelutoimenpiteiden tarvetta tukemalla lapsen kasvua ja kehitystä sekä perheitä kokonaisuudessaan lapsen kasvatustehtävässä ja toisaalta päivähoiton kautta voidaan saada tietoa lapsen ja perheen vaikeuksista riittävän ajoissa, jotta tukitoimiin voidaan ryhtyä. (Huttunen 1989, 24-28.)

Neljänneksi koulutuspolitiittinen tehtävä

Päivähoito toteuttaa tavoitteellista varhaiskasvatustoimintaa ja etenkin esiopetuksen odotetaan antavan lapselle valmiuksia kouluelämään varten (Huttunen 1989, 24-28).

2.2.3 Perhepäivähoidon muodot

Tavallisin hoitomuoto on hoitajan kodissa tapahtuva perhepäivähoito.

Tässä hoitomuodossa hoitajalla on omassa kotonaan 4 alle kouluikäistä lasta hoidossa, myös omat alle kouluikäiset lapset mukaan lukien. Lisäksi voi olla yksi esikoululainen tai koulunsa jo aloittanut lapsi. (Parrila 2002, 28.)

Perhepäivähoitajan omassa kodissa työskentelyn rinnalle on kehittynyt myös muita hoitomuotoja, kuten kolmiperhepäivähoito, lapsen omassa kodissa tapahtuva hoito ja ryhmäperhepäivähoito (Parrila 2002, 28).

Kolmiperhepäivähoidossa 2-4 perheen lapset muodostavat yhdessä ns. hoitoringin, johon kuuluu edellä mainitun mukaan neljä alle kouluikäistä lasta sekä yksi ns. puoli-

kas lapsi. Hoitomuodossa kunnan palkkaama hoitaja on vuoroviikoin tai muutoin sovitusti eri kodeissa saman lapsiryhmän kanssa. (Parrila 2002, 28.)

Muu lapsen omassa kodissa tapahtuva hoitomuoto eroaa kolmiperhepäivähoidosta siten, että hoitoa tarjotaan lapselle/lapsille omassa kodissaan. Hoidettavien lasten lukumäärä on silloin vähintään kolme alle kouluikäistä lasta, paitsi silloin jos kyseessä on erityistä hoitoa ja huolenpitoa tarvitseva lapsi. (Aho-Kivi & Keskinen 2002, 20.)

Ryhmäperhepäivähoito on muodoista uusin tulokas, josta viralliset säädökset annettu 1.7.1990 voimaan astuneella asetuksella lasten päivähoitosta (490/1990). Tämä mahdollisti kahden hoitajan samanaikaisesti hoitavan kahdeksaa lasta sekä näiden lisäksi kahta ns. puolikasta lasta. Erityisistä syistä ryhmäperhepäiväkodissa voi toimia myös kolme hoitajaa, ja lapsiryhmään kuulua enintään 12 kokopäivälästä sekä kolme osapäivälästä. (Aho-Kivi & Keskinen 2002, 19-20.)

2.2.4 Perhepäivähoitajan toimenkuvat ja pätevyysvaatimukset

Perhepäivähoitajien ammatillinen kelpoisuus on määritelty asetuksella sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusehdoissa (asetus 804/1992). Asetuksen mukaan perhepäivähoitajalta vaaditaan tehtävään soveltuva koulutus. Perhepäivähoitajan pätevyden määritteleekin näin ollen kukin kunta itse (Tikka, 2007, 17.)

Ainoa perhepäivähoitajan ammattiin valmentava koulutus on vuoteen 2000 asti ollut ns. perhepäivähoitajan kurssi. Perhepäivähoitajan kurssi ei ole ollut välttämätön edellytys työssä toimimiselle. Vuonna 2000 opetushallituksen laatima perhepäivähoitajan ammattitutkinto rakentuu näyttötutkintoon valmistavasta koulutuksesta. Näyttötutkinto rakentuu pakollisista ja valinnaisista tutkinnon osioista. (Opetushallitus, määräys 16/011/2006.)

Perhepäivähoitajan koulutuksen laajuutta ei ole tällä hetkellä määritelty (Jyväskylän oppisopimuskeskus, Hanski 2010).

Perhepäivähoitajan työn kuvaus:

Perhepäivähoitajan työ on osa julkista tai yksityistä varhaiskasvatuksen alan toimintaa. Työ on vastuullista lasten varhaiskasvatusta, jota toteutetaan yhdessä lasten ja perheiden kanssa. (Opetushallitus, määräys 16/011/2006.)

Toimintaympäristö:

Perhepäivähoidossa tärkein yhteistyö tapahtuu lapsen ja hoitajan välillä. Keskeistä on yhteistyö myös yhteistyö vanhempien ja hoitajan välillä, sekä hoitajan ja perhepäivähoidon esimiehen sekä muiden kasvatustalon ammattilaisten välillä. (Opetushallitus, määräys 16/011/2006.)

Ammattitaidon kuvaus:

Perhepäivähoitajan työ perustuu sisäistettyihin, eettisesti kestäviin arvoihin ja periaatteisiin. Hoitaja tekee työtä lapsilähtöisesti niin, että lapsi tulee kuulluksi kaikissa tilanteissa. Perhepäivähoitaja tarvitsee työssään varhaiskasvatuksen tukemisen, lapsen hoidon ja huolenpidon tietoa, kulttuurien tuntemusta sekä kasvatuksen ja hoitoon liittyvien järjestelmien tuntemusta. Hoitaja toimii yksilöllisesti lapsen kasvattajana päivän eri tilanteissa. Hän varmistaa lapsen emotionaalisen ja fyysisen turvallisuuden kaikissa tilanteissa. Perhepäivähoitaja ohjaa lapsen leikkiä ja kehitystä ikätasoa vastaavasti. Lisäksi hän huolehtii lapsen tarvitsemasta hoivasta ja huolenpidosta ja huolehtii monipuolisesta ravinnosta, liikunnasta, levosta ja säännöllisestä päivärytmistä. Hoitaja tukee vanhempia kasvatustehtävässään ja auttaa heitä tarvittaessa erilaisten palvelujen piiriin. Perhepäivähoitaja tukee omalla työllään esiopetuksessa määriteltyjä tavoitteita. (Opetushallitus, määräys 16/011/2006.)

3 LAATUTAVOITTEET VARHAISKASVATUKSESSA

”Varhaiskasvatus on pienten lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaa vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista” (Stakes 2005, 11).

Tässä tarvitaan ammattilaisten ja vanhempien erittäin hyvää yhteistyötä, kasvatuskumppanuutta, jotta perhe ja kasvattaja saavat lapselle kasvatuksen kannalta mielekkään ja hyvän kokonaisuuden (Stakes 2005, 11).

Käsitteenä laatu on moninainen, sillä laatua voi määritellä eri tilanteissa eri tavoin. Laatu liittyy johonkin kohteeseen ja jokaisen laatua tarkastelevan henkilön omakohittaiset ajatukset määrittelevät sitä, miten laatu käsitetään. Päivähoidossa laatua on vaikea määritellä, koska sen laatu vaihtelee ajassa ja paikassa. Mikä tänään tuntuu laadukkaalta, voi huomenna tuntua huonolaatuiselta. Laadunhallinta onkin toimintatapa, jonka avulla lapset, heidän vanhemmat, hoitohenkilökunta ja hallinto yhdessä arvioivat ja kehittävät toimintaa. (Hujala ym. 1999, 54-57.)

Julkisten palveluiden laatu voidaan ymmärtää ja määritellä ei tavoin. Laadulla yleensä tarkoitetaan palvelun piirteitä ja ominaisuuksia, joilla tuote tai palvelu täyttää asetetut tarpeet tai tavoitteet. Julkisten palvelujen kohdalla tätä voidaan tarkastella kolmella tasolla, jotka liittyvät toisiinsa. Ensimmäisellä tasolla työyhteisön laatu on organisaation sisäistä laatua, jossa keskeistä on työntekijöiden työelämän laatu ja sisällön kehittäminen. Toisella tasolla organisaatiosta ulospäin suuntaava laatu, joka pitää sisällään yhteistyön tuottajan ja kuluttajan sekä kysynnän ja tarjonnan välillä. Kolmannella tasolla yhteiskunnan ja kansalaisten välisissä suhteissa oleva laatu, jossa keskeistä on näkemys yhteiskunnan jäsenten elämänlaadusta sekä sen parantamisesta. (Julkisten palveluja laatustrategia-projekti, 1998, 5-6.)

Lainsäädännössä on määritelty vaatimuksia varhaiskasvatuspalveluiden laadulle. Suomalainen varhaiskasvatus perustuu Yhdistyneiden Kansakuntien Lapsen oikeuksien sopimukseen (unicef Suomi), perusoikeussäännöksiin (Suomen perustuslaki) sekä muihin lainsäädäntöihin (Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset 2002:9, 17.)

Laatutavoitteet osoittavat varhaiskasvatuksen tavoiteltavan tilan, johon pyritään laadunhallinnalla. Suomalaisen päivähoidon ongelmana on ollut laadunhallinnan toteutumisessa selkeän arvoperustan puuttuminen. Valtakunnalliset päivähoidon kasvatustavoitteet ovat antaneet suuntaviivaa sille, millaista päivähoidon tulisi olla ja mihin sillä pyritään. (Hujala ym. 1999, 1.)

Heinämäki (2000) toteaa, miten vähälle huomiolle tutkimuksessa ja kirjallisuudessa lähes 20 000 hoitajan työkenttä, perhepäivähoito ja siinä hoidettavat 75 000 lasta ovat jääneet. Lastentarhojen ja päiväkotien toimintaa on tutkittu laajasti. Perhepäivähoito sen sijaan on kasvatustoimintaa, jolla ei ole omia pedagogisia perinteitä, vaan se ke-

hittiyi lainsäädännön myötä täyttämään kunnan palvelutehtävään syntynyttä palvelujärjestelmän aukkoa. (Heinämäki, 2000, 6.)

Laatuun perhepäivähoidossa ja perhepäivähoitajien ammatillisuuteen kohdistuu tänä päivänä odotuksia aivan eri tavalla kuin ennen. Pelkkä hoidon tarjoaminen lapselle ei riitä. Hoitajan odotetaan olevan varhaiskasvatuksen ammattilainen, joka pystyy tarjoamaan turvallisen ja pedagogisesti laadukkaan ympäristön kaikille lapsiryhmässään kuuluville lapselle. (Parrila 2002, 20.)

Sosiaalhallitus on yleiskirjeellään säätänyt lisäksi perhepäivähoitajalta vaadittavia ominaisuuksia. ”Perhepäivähoitajaksi tulisi valita käytännön kasvatustyöhön kykenevä henkilö, jolla on myönteiset kasvatusasenteet” (Tikka, 2006, 16-17). Tämä on haastavaa ajatellen sitä, että hoitajalla on usein miten ryhmässään hyvin monenikäisiä lapsia, joilla kaikilla on omat erityistarpeensa kasvun sekä oppimisen suhteen. Jokainen hoitolapsi sekä lapsen perhe olisi osattava kohdata yksilönä ja rakentaa varhaiskasvatusprosessi heidän tarpeitaan ajatellen. (Hujala ym. 2000, 3.)

Laadun ytimenä nähdäänkin varhaiskasvatus. Perusteet löytyvät varhaiskasvatuksen teorioista ja tutkimisesta sekä eri toimijoiden antamasta palautteesta. (Hujala ym. 2002, 2.)

4 LAATUTEKIJÄT VARHAISKASVATUKSESSA

4.1 Laatutekijät päivähoidossa

Valtakunnalliset varhaiskasvatuksen laatutekijät (1999) ja niistä johdetut laatukriteerit määrittelevät varhaiskasvatuksen minimitason. Valtioneuvosto on ohjesääntöön nojaten 28.2.2002 antanut periaatepäätöksen varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Tässä asiakirjassa valtioneuvosto määrittää yhteiskunnan järjestämän ja valvoman varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet ja kehittämisen suuntaviivat.

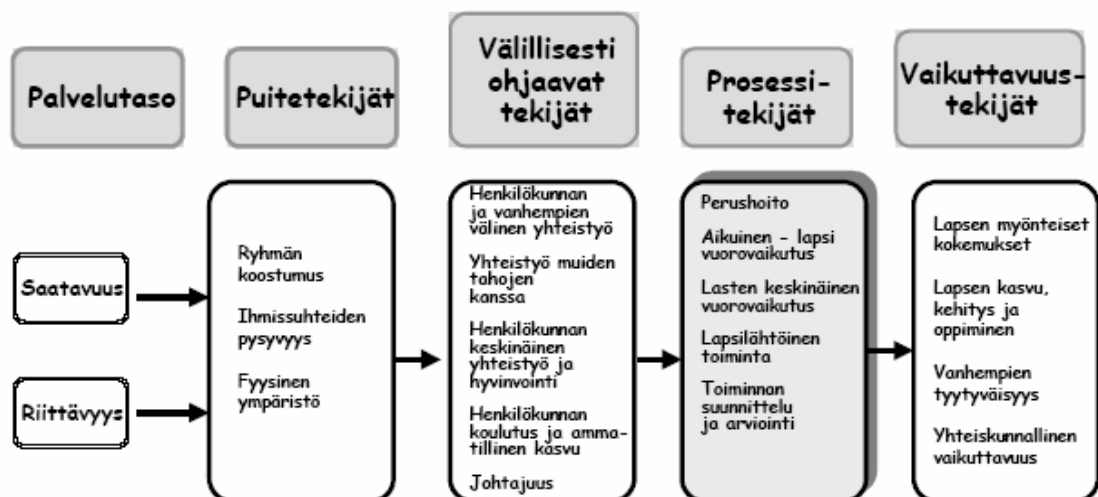
Lapsen kasvatuksesta ovat vastuussa ensisijaisesti hänen vanhempansa, mutta yhteiskunnan tehtävä on tukea vanhempia tässä kasvatustehtävässä. Tavoitteena asiakirjassa on, että varhaiskasvatuksen tulisi edistää sisällöllisesti ja laadullisesti palvelu- ja tuki-

järjestelmässä lapsia ja heidän perheitään oppivelvollisuusikään saakka. Erityinen painopiste on laatuun vaikuttaminen, vanhempien ja henkilöstön kasvatuskumppanuus sekä yhteistyö eri tahojen (kuten neuvola, esiopetus, koulu) kanssa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002,7.)

Laatua tarkastellessa voidaan erottaa neljä näkökulmiltaan erilaista laatutekijää.

Laatua säätelevät *puitetekijät*, jotka ovat reunaehtoja laadukkaalle päivähoidolle. Toiminnallisesti laatua säätelevät *välilliset tekijät*, *kasvatusprosessiin liittyvät tekijät* sekä *vaikuttavuustekijät*. Kaikki nämä tekijät yhdessä muodostavat kokonaisuuden, jonka avulla päivähoitoa voidaan arvioida kokonaisvaltaisesti laadun kannalta. (Hujala ym. 1999, 77.)

Alun perin Hujalan ja Huttusen 1995 rakentamassa mallissa laatutekijöiden oletetaan olevan riippuvaisia toisistaan ja vaikutusten edellytyksenä on laadukas prosessi, jota ohjaa välilliset tekijät ja ennemmin tai myöhemmin se on puitetekijöiden säätelemä. Tämä jäsennys on suhteellisen vakiintunut suomalaisessa päivähoitoon liittyvissä asiakirjoissa sekä tutkimuksissa. Tämän tarkempi sisältö on kuitenkin muuttunut ja kehittynyt sitä myötä kun varhaiskasvatusta on tutkittu enemmän ja saatu siihen teorian tietoa. Laadunarviointi päivähoitossa projektissa v. 2000 mallin sisällöllinen rakenne muotoutui seuraavanlaiseksi tutkimuksissa ja asiakirjoissa. (Kuva 1)

KUVA 1: Päivähoidon laadunarviointimalli (Hujala ym. 1999, 80)

Tähän malliin sisällytetyt laatutekijät kuvaavat kaikkia niitä tekijöitä, jotka on nostettu varhaiskasvatustutkimuksessa keskeisiksi päivähoidon laadun näkökulmasta. Toisin sanoen ne ovat hyvin merkityksellisiä niin päiväkodissa kuin perhepäivähoidossakin toteutettavassa päivähoidossa. (Parrila 2002, 47-48.)

4.2 Palvelutaso

Suomen kunnilla on itsehallinnon myötä sekä lainsäädännön puitteissa huomattavan suuri vastuu julkisten palvelujen riittävydestä ja saatavuudesta. Palvelutasoon sisältyy päivähoidon riittävyyden sekä saatavuuden näkökulmat. Riittävyydellä tarkoitetaan sitä, että pystyykö kunta tarjoamaan tarvittavan määrän hoitopaikkoja kaikille halukkaille ja sitä tarvitseville. Nykyisin tämä on turvattu subjektiivisella päivähoito-oikeudella. Nyt kiinnitetäänkin erityistä huomiota siihen, saavatko vanhemmat lapsensa haluamaansa päivähoitomuotoon ja vastaako hoitopaikan laatu vanhempien odotuksia. Onkin todettu, että sillä on suuri merkitys perhepäivähoitajan ja vanhempien väliselle yhteistyölle. Vanhempien näkökannalta katsottuna päivähoidon saatavuudella siis sillä kuinka nopeasti hoitopaikan saa, onko hoitopaikka lähellä kotia sekä hoitopaikan aukioloajat ovat merkittäviä laadullisia tekijöitä. (Parrila 2002, 49.)

Palvelujen riittävyys ja saatavuus yhdistettäessä toisiinsa siis muodostavat palvelutason. Lasten päivähoidon subjektiivinen oikeus on vaikuttanut osaltaan palvelujen tarpeeseen ja kehitykseen alle kouluikäisillä lapsilla, kuten myös työllisyystilanne, koulutetun väestön määrä sekä kaupunkien muuttovoittoisuus. (Hujala ym. 1999, 82-84.)

Päivähoitolain 1973/239,2§:n mukaan kunta järjestää päivähoito-oikeuden piiriin kuulvalle lapselle hoitopaikan. ”Päivähoitoa on saatavilla siinä laajuudessaan ja sellaisin toimintamuodoin kun kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Suomen-, ruotsin- ja saamenkielisille lapsille järjestetään päivähoitoa heidän omalla kielellään.” (Laki lasten päivähoitosta 36/1973, 11§.)

4.3 Puitetekijät päivähoidossa

Puitetekijöiden merkitystä päivähoidon laatuun on tutkittu runsaasti Yhdysvalloissa. Suomessa päivähoidon tutkimuksia kuten laatua on tutkittu vähän. Puitetekijät jaetaan

kolmeen eri osioon: ryhmän koostumus, ihmissuhteiden pysyvyys ja fyysinen ympäristö. (Hujala ym. 1999, 86.)

4.3.1 Ryhmän koostumus

Käsitteenä ryhmän koostumus sisältää seuraavaa:

- onko hoitajalla oma lapsi ryhmässä?
- mikä on aikuinen – lapsi suhdeluku?
- mikä on lapsiryhmän ikärakenne?

Ryhmäkoko onkin merkittävä laatutekijä sekä alle että yli kolmevuotiailla lapsilla. Pienemmissä ryhmissä aikuisen ja lapsen välinen vuorovaikutus on tiiviimpää, samoin lasten keskinäinen vuorovaikutus. Tällä on ollut myös vaikutusta lasten kognitiivisiin taitoihin, ne on havaittu paremmiksi niillä lapsilla, jotka ovat olleet pienemmässä ryhmässä. Yhdysvaltalaisen tutkimuksen (NICHD1996) mukaan, lähes kaikissa tutkimuksissa joita on tehty perhepäivähoidosta, ryhmäkoon on todettu olevan merkittävä aikuisen toimintaa määrittävä tekijä. Mitä enemmän hoitajalla on lapsia hoidettavanaan, sitä vähemmän hänellä on herkkyttä lasten tarpeille ja tunteille sekä positiivista vuorovaikutusta ja sitoutumista vuorovaikutukseen yksittäisen lapsen kanssa. Suurissa ryhmissä hoitajan aika menee pitkälti lasten toiminnan rajoittamiseen ja kontrolloimiseen. (Parrila 2002, 49.)

Hyvän ja turvallisen kiintymyssuhteen rakentuminen alle kolmevuotiailla lapsilla on erityisen tärkeää, ja hoitajan vaihtumisella on todettu olevan suuri merkitys negatiiviseen suuntaan. (Aho ym. 2002, 213).

Laatutekijöissä lapsi/aikuinen -suhdeluku korostuu erityisesti pienempien lasten kanssa toimiessa. Perhepäivähoidossa suhdeluku on säädetty päivähoitoasetuksessa seuraavasti (asetus 239/1973):

”Perhepäiväkodissa voi hoitaja hoitaa samanaikaisesti enintään neljää lasta, perhepäivähoitajan omat alle kouluikäiset lapset mukaan luettuina, sekä näiden lisäksi yhtä osapäivähoitoa saavaa esiopetuksessa olevaa tai koulunkäynnin aloittanutta lasta.

Perhepäivähoitokodissa voi kaksi hoitajaa hoitaa samanaikaisesti enintään kahdeksaa lasta ja näiden lisäksi osapäiväisesti kahta esikouluopetuksessa olevaa tai koulunkäynnin aloittanutta lasta. Erityisistä syistä ja huomioon ottaen paikalliset olosuhteet kolme hoitajaa voi hoitaa samanaikaisesti enintään kahtatoista lasta.

Kun perhepäiväkodissa hoidetaan samanaikaisesti useampaa kuin 8 lasta, on yhdellä perhepäivähoitajilla oltava vähintään sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusehdoista annetun asetuksen 5 §:ssä säädetty kelpoisuus”.

Nämä luvut vaikuttavat tässä suhteellisen hyviltä, mutta käytännössä ne eivät aina vastaa sitä mitä todellisuudessa on. Perhepäivähoidon varahoitojärjestelyt, se että varahoitolapsia tulee oman ryhmän lisäksi, aiheuttaa usein ryhmäkoon kasvua yli sallittujen rajojen ja tällöin myös työn laatu kärsii. (Parrila 2002, 50.)

Lapsiryhmän ikärakenteen on todettu vaikuttavan laatuun siten, että ryhmässä jossa on pelkästään pienempiä lapsia, hoidon laatu on heikompaa kuin ryhmässä jossa on erikäisiä lapsia, vaikka ryhmän koko onkin sama. Perhepäivähoitajat ovatkin pitäneet lapsen kannalta tärkeänä että hoitoryhmässä on samanikäisiä leikkitovereita, koska se vaikuttaa lasten keskinäisiin suhteisiin ja viihtyvyyteen päivähoitopaikassa. (Huttunen 1989, 66-67.)

Parrila (2000) toteaa tutkimuksessaan että Todd ja Deery-Smith (1996) ovat tutkineet perhepäivähoitajien työtyytyväisyyttä, stressiä ja työstä luopumista ja ovat todenneetkin oman lapsen kuulumisen lapsiryhmään olevan joidenkin hoitajien kohdalla hyvin merkittävä stressin ja työstä luopumiseen vaikuttava tekijä. Yleisempiä ongelmia oman lapsen kuulumisen ryhmään ovat mm. oman lapsen kateus muita lapsia kohtaan, vaikeus jakaa omia lelujaan muiden lasten kanssa sekä myös lisääntyvä häiriökäyttäytyminen. Oman lapsen kuulumisen hoitoryhmään voi aiheuttaa myös stressiä taloudellisesta syystä, koska oma lapsi vie yhden hoitopaikan, mutta siitä ei makseta palkkaa. Powellin ja Bollin (1995) mukaan hoitajan oma lapsi lapsiryhmässä on rasite niin hoitajan kuin vanhempienkin näkökulmasta. (Parrila 2000, 51.)

Edellä kuvatut tulokset ovat kuitenkin ristiriitaisia Salon ja Keskisen (1988) saamien tulosten mukaan, sanoo Parrila (2002). Oman lapsen kuulumisen hoitoryhmään on todettu tässä tutkimuksessa yhdeksi työvihtyvyyteen liittyväksi tekijäksi, koska silloin hoitaja pystyy hoitamaan oman lapsensa kotona. Työhön tyytymättömät hoitajat ovat kuvanneet rasisustekijäksi sen, että oma lapsi jää liian vähälle huomiolle sekä sen, että hoitolasten tasapuolista kohtelua pidettiin vaikeana. (Parrila 2002, 51.)

Henkilökunnan ja lasten väliseen suhdeluukuun ei hoitaja pysty itse vaikuttamaan, vaan suhdeluuku on päivähoidosta annetun asetuksen (239/1973,5-6§ ja 8a§) mukainen.

Laatutavoitteissa taas edellytetään että ryhmän koostumusta suunnitellessa otetaan huomioon lasten ikärakenne, lasten yksilölliset piirteet sekä fyysiset tilat. Myöskään perhepäivähoidon hoitoryhmää ei perusteta pelkästään alle kolmivuotiaista lapsista. (Hujala ym. 1999, 92.)

4.3.2 Ihmissuhteiden pysyvyys

Ihmissuhteiden pysyvyys on keskeinen laatutekijä varsinkin alle kolmivuotiailla lapsilla. Lapset, joilla hoitaja on vaihtunut useasti alle kaksivuotiaana, ovat olleet turvatomampia ja epävarmempia hoitajansa suhteen kuin ne lapset, joilla on hoitaja pysynyt koko ajan samana. (Parrila 2002,51.)

Hyvän ja turvallisen kiintymyssuhteen rakentuminen on hyvin tärkeää. Pysyvän hoitosuhteen myötä aikuinenkin oppii ymmärtämään lasta paremmin, jolloin hoitaja pystyy reagoimaan lapsen tarpeisiin. Hoitosuhteen pysyvyys korostuu nimenomaan perhepäivähoidossa, koska yleensä hoitajan vaihduttua myös hoitoympäristö lapsella vaihtuu. (Parrila 2002, 51.)

Hoitajan ja lapsen välinen pysyvä hoitosuhde antaa hyvän perustan vuorovaikutukselle ja sitä kautta rakentuvalle kiintymyssuhteelle. Laatuvaatimuksissa todetaan: ”Päivähoito tarjoaa omalta osaltaan lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet.” (Hujala ym. 1999, 94-95.)

4.3.3 Fyysinen ympäristö

Käsitteenä fyysinen ympäristö sisältää päivähoitoyksikön sisä- ja ulkotilat sekä käytettävät materiaalit ja välineet. Päivähoidon tehtävän on lasten tasapainoisen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin edistäminen sekä vaalia lasten turvallisuutta ja terveyttä. Niinpä päivähoitolaadun kannalta onkin tärkeää kiinnittää huomiota terveelliseen sekä turvalliseen kasvuympäristön suunnitteluun ja rakentamiseen, niin sisä- kuin ulkotiloissa. (Hujala ym. 1999, 96.)

Perhepäivähoidossa fyysisenä ympäristönä toimii hoitajan oma koti. Laatuvaatimuksissa todetaankin, että perhepäivähoitokodin tilat pidetään siisteinä, tilat on tarkastettu olosuhteiltaan kasvuympäristölle sopivaksi ja perhepäivähoitajalla on voimassa oleva ensiapukoulutus (Hujala ym. 2000, 9). Fyysisen ympäristön elämyksellisyyttä sekä monipuolisuutta tulisi lisätä tekemällä retkiä ja tutustumiskäyntejä sekä sillä, että päivähoidon lähiympäristöä hyödynnetään. Ympäristön tulisi tukea lasta omaehtoiseen toimintaan ja luovuuteen. Ympäristöä muokataan lapsiryhmän tarpeiden mukaan sekä koostumuksen ja kiinnostuksen kohteiden välittyessä. (Hujala ym. 1999, 96-98.)

4.4 Välillisesti ohjaavat tekijät

Parrila (2002) toteaa, että välillisesti perhepäivähoidon laatuun ohjaavat tekijät ja nimeäminen oli yksi eniten vaikeuksia tuottanut tekijä, koska osa tekijöistä on kytköksissä sekä käsitteellisesti että vaikutuksen kannalta kiinteästi kytköksissä toisiinsa. Parrila nosti omiksi laatutekijöiksi seuraavat tekijät:

- 1) yhteistyö lapsen vanhempien kanssa
- 2) hoitajan koulutus, ammatillisuus ja työmotivaatio
- 3) työyhteisön hyvinvointi ja yhteistyö
- 4) yhteistyö muiden tahojen kanssa
- 5) perhepäivähoidon ohjaus
- 6) hoitajan oma perhe
- 7) palkkaus- ja työaikasäädökset. (Parrila 2000, 52.)

Itse käsittelen nämä tekijät Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa -kirjan mukaisesti. Mielestäni tämä malli on paremmin omaa kuntaamme tällä hetkellä palveleva.

4.4.1 Henkilökunnan ja vanhempien välinen yhteistyö

Tämä alue on ollut perinteisesti yksi suomalaisen päivähoiton painopistealueista ja sitä kautta yksi keskeisimmistä laatutavoitteista. Päivähoitolain (1973/36) toisessa pykälässä sanotaankin ”Päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoitossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässä ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä.” (Laki lasten päivähoitosta 1973/36, 2a§ 1 mom.)

Varhaiskasvatuksen linjauksissa korostetaan henkilöstön ja lasten vanhempien välistä kasvatuskumppanuutta, joka on tasavertaista eri osapuolten vuorovaikutusta ja asian-

tuntemuksen hyödyntämistä lasta koskevista asioista (Parrila 2000, 52). Yhteistyön tavoitteena onkin lisätä lasten sekä perheiden itseluottamusta, taitoja, tietoja ja mahdollisuuksia, jotta he voivat toimia itsenäisesti ja täysivaltaisesti omassa elämässään. (Hujala ym. 1999, 101.)

Laatutavoitteissa sanotaankin, että vanhempien ja henkilökunnan tulisi keskustella kasvatuksen arvoista sekä sopia yhteisistä kasvatuseriaatteista ja kasvatuksen tavoitteista. Nämä tulisi myös kirjata ja arvioida niiden toteutuminen. Yhteistyön vastuu on ensisijaisesti päivähoiton henkilökunnalla ja sitä tulisi myös tehdä jo ennen hoitosuhteen alkamista. (Hujala ym. 1999, 104-105.)

4.4.2 Yhteistyö muiden tahojen kanssa

Yhteistyöllä muiden tahojen kanssa on mahdollisuus jakaa kokemuksia ja kehittää omaa ammattitaitoa. Lapselle yhteistyö tarjoaa kerätä erilaisia kokemuksia kodin ja hoitopaikan ulkopuoleltakin esim. seurakunnan kerhojen ym. kanssa. Lapsen kasvun myötä keskeiseksi nousevat siirtymät eri toimintaympäristöissä ja palveluissa: kotoa eri päivähoitomuotoihin, päivähoitosta peruskouluun. Aho-Kivi & Keskinen (2001) toteavatkin kirjassaan, että tulevaisuuden haasteena on perhepäivähoidossa riittävien sijaisjärjestelyiden kehittäminen, jotta hoitajat voisivat työajallaan tehdä yhteistyötä eri tahojen kanssa. (Aho-Kivi & Keskinen 2001, 142-143.)

4.4.3 Henkilökunnan keskinäinen yhteistyö ja hyvinvointi

Työyhteisön sisäinen yhteistyö ja hyvinvointi nousevat keskeisiksi laatutekijöiksi varhaiskasvatustutkimuksen sekä myös yleisten laatuteorioiden kautta. Perhepäivähoitajat toimivat pääsääntöisesti työssään yksin, ilman työyhteisöllistä tukea. Salo ja Keskinen (1988) ovat tutkineet perhepäivähoitajien työtyytyväisyyttä ja he ovat todenneet, että työyhteisön puuttuminen on yksi perhepäivähoidon tyytyväisyyttä vähentävä tekijä. (Parrila 2000, 55-56.)

Laatutavoitteissa todetaan että henkilökunnan välisen kommunikaation tulisi olla avointa, toisia kunnioittavaa sekä luottamuksellista. Kasvatuseriaatteet ja tavoitteet täytyy olla kaikkien tiedossa ja henkilöstön tulee saada työyhteisöltään tukea ja palau-

tetta työstään. Eri päivähoitoyksiköiden välisen yhteistyön tulisi olla toimivaa. (Hujala ym. 1999, 115.)

4.4.4 Henkilökunnan koulutus ja ammatillinen kasvu

Koulutuksen merkitys perhepäivähoidon laadulle on todettu myös sosiaali- ja terveysministeriön käynnistämässä Oppiva-projektissa (1998). Koulutusta järjestettiin hoitajille, jollei heidän kasvatustietoisuus, ammattitaito sekä halu oman työn kehittämiseen kasvoivat. Koulutus on myös vähentänyt hoitajan omaa epävarmuutta työtään kohtaan. Koulutuksen on todettu olevan myös keskeinen työmotivaatiota lisäävä ja ylläpitävä muoto. Työmotivaatio sekä työtyytyväisyys vaikuttavat perhepäivähoidon laatuun sekä suoraan että välillisesti. Työtyytyväisyyttä vähentäviksi tekijöiksi ovat työyhteisön puuttumisen lisäksi nousseet varahoidon puutteellisuus, palkkauksen epäkohdat, pitkät työpäivät, työn aiheuttama häiriö hoitajan omalle perheelle sekä työn vähäinen arvostus ja henkinen rasittavuus ja vastuullisuus. Laadukasta perhepäivähoitoa tarjoavat hoitajat hahmottavat työnsä prosessina ja kokevat tekevänsä arvokasta ja hyödyllistä työtä. Tällöin hoitajilla on usein ammattiinsa koulutus, he ovat järjestäytyneitä ja he näkevät työlleen jatkuvuuden. Työssään he keräävät tietoa lapsesta ja tekevät hyvää yhteistyötä vanhempien kanssa. Laadultaan heikompi tasoiset hoitajat taas ovat usein motivoituneet työhönsä oman lapsen kautta, mahdollisuutena hoitaa oma lapsi kotona. He ovat riippuvaisia perheensä tuesta eivätkä niinkään toisista hoitajista. He näkevät työnsä heikompi tasoisena ja ovat vähemmän tyytyväisiä työhönsä. (Parrila 2000, 56-57.)

Laatutavoitteissa sanotaan, että perhepäivähoitajilla tulisi olla alan ammattitutkinto ja että henkilökunta on työhönsä motivoituneita ja ammattitaitoaan kehittäviä, sekä että yksilöllisiä vahvuuksia tuetaan. Henkilökunnalla tulisi olla mahdollisuus työnohjaukseen sekä saada tarvittaessa koulutusta työn ohessa. (Hujala ym. 1999, 117.)

4.4.5 Johtajuus

Ohjaajalla perhepäivähoidossa on tärkeä rooli hoitajien työssä jaksamisen kannalta. Ohjaaja on hoitajalle yhteistyökumppani, jolta saa tukea vaikeissakin tilanteissa, joka antaa ideoita toimia sekä palautetta hoitajalle hänen työstään. Onnistuessaan ohjaussuhde on avoin ja luottamuksellinen molemmien puolin. Perhepäivähoitajat pitävät

myös tärkeänä sitä, että ohjaaja tuntee ja arvostaa heidän työtään sekä antaa hoitajille työstä positiivistakin palautetta. Ohjaajan odotetaan olevan tasapuolinen kaikkia hoitajia kohtaan. (Parrila 2000, 56.)

Laatutavoitteet määrittävät johtajuudesta mm seuraavaa. Päivähoidon johdon tulisi vastata siitä, että tukipalvelut on järjestetty ja ne toimivat moitteettomasti lasten turvallisuuden ja henkilöstön työolosuhteissa, moniammatilliset verkostot ovat tiedossa ja henkilökuntaa aktivoidaan niitä käyttämään. Johtajan tulee myös huolehtia, että varhaiskasvatustoiminta on suunnitelmallista, kirjattua ja että sitä arvioidaan. Henkilöstön koulutustarpeet tulee arvioida ja koulutuksen tulee jakautua tasapuolisesti. (Hujala ym. 1999, 126-127.)

4.5 Prosessitekijät

4.5.1 Perushoito

Perhepäivähoidossa keskeinen toimintamuoto on perushoito, jonka parissa suurin osa päivittäisestä toiminta-ajasta kuluu. Tähän vaikuttaa paljolti ryhmän koostumus, min-kä ikäisiä lapsia hoitajalla on hoidettavanaan. Perushoito perustuu viimeisempään tietoon lapsen hyvästä hoidosta ja kehityksestä. Perushoito kattautuukin terveellisestä ravinnosta, riittävästä liikunnasta, ulkoilusta, unesta ja levosta sekä tarkoituksenmu-kaisesta vaatetuksesta huolehtimisesta, henkilökohtaisesta hygieniasta ja puhtaudesta. Laadukkaaseen perushoitoon kuuluu myös lasten terveydentilasta huolehtiminen. (Parrila 2002, 66.)

Laatutavoitteiden mukaan perushoidossa otetaan lapsi huomioon kokonaisvaltaisesti. Hoitoa suunnitellaan sekä toteutetaan vanhempien toiveiden että lapsen hyvinvoinnin sekä lapsen edun mukaisesti. Kaikissa perushoitotilanteissa huomioidaan lapsen hoi-dolliset, kasvatukselliset sekä opetukselliset tavoitteet ja ne toteutetaan kiireettömästi, rauhallisesti ja lapsen omatoimisuutta tukien. Sairaana lapsen kanssa sovitut käytännöt ovat tiedossa kaikilla osapuolilla. (Hujala ym. 1999, 132.)

4.5.2 Aikuinen/lapsi -vuorovaikutus

Melhuishin (1993, 22) on todennut, että aikuisen ja lapsen välinen vuorovaikutus on laatutekijä ja sillä on todettu olevan selkeä yhteys lapsen kognitiiviseen ja emotionaa-liseen kehitykseen mm. perhepäivähoidossa. On todettu, että perhepäivähoidossa ole-vien lasten sekä lapsen ja aikuisen välinen vuorovaikutus on runsaampaa ja tunnepe-räisempää kuin päiväkodeissa. Vuorovaikutuksessa tunteiden osoittaminen, keskinäi-nen kommunikaatio ja hoitajan herkkyys reagoida lapsen tarpeille, eleille ja ääntelyil-le antavat pohjan lapsen myönteiselle kehitykselle, erityisesti älyllisessä ja kielellises-sä kehityksessä. Nämä johtavat positiiviseen kiintymykseen.

Perhepäivähoidossa säännölliset pukemis-, ulkoilu-, ruokailu- ja leikkihetket ovat tär-keitä vuorovaikutustilanteita. Näissä tilanteissa lapsi ja aikuinen jakavat yhteisen huomion ja toiminnan (Silven, 2002), toteaa Parrila. (Parrila 2002, 59-61.)

Aikuisen ja lapsen välisen vuorovaikutuksen on todettu vaikuttavan myös lapsen sosiaaliseen kehitykseen. On todettu, että lapset, joilla on hyvät suhteet aikuisiin ihmisiin, pärjäävät myös paremmin sosiaalisessa vuorovaikutuksessa toisten lasten kanssa. Samoin myös jos lapselta puuttuu sosiaalisia taitoja tai lapsi on kehittynyt heikosti, voidaan syynä pitää häntä hoitavien henkilöiden ongelmia varhaisessa vuorovaikutuksessa. Tuhoista lapsen vuorovaikutukselle on tunnetasolla puuttuva vuorovaikutus. ”Lasta hoitavien aikuisten hyljeksivällä, välinpitämättömällä, vihamielisellä tai moittivalla suhtautumisella lapseen on todettu olevan yhteys siihen, että lasta ei hyväksytä kaveripiireissä.” (Parrila 2002, 60.)

Laatutavoitteissa sanotaan, että aikuisten tulee olla lapsille paikalla, kun heitä tarvitaan ja että heillä on herkkyys lapsen tarpeille sekä tunteille. Aikuiset myös auttavat lasta käsittelemään omia tunteitaan sekä lasta kannustetaan ja huomioidaan yksilöllisesti päivittäin. Lapset osallistuvat luontevasti arjen toimintoihin sekä työtehtäviinkin aikuisen kanssa. (Hujala ym. 1999, 137.)

4.5.3 Lasten keskinäinen vuorovaikutus

Vuorovaikutus aikuisen ja lapsen välillä on tärkeää, mutta aikuisen on lisäksi osattava antaa tilaa myös lasten keskinäiselle vuorovaikutukselle. Pedagogisesta näkökulmasta katsottuna, on lasten keskinäinen vuorovaikutus todettu vaikuttavan lasten sosiaaliseen ja kognitiiviseen oppimiseen ja kehitykseen (Parrila 2002, 61). Lasten keskinäisessä vuorovaikutuksessa he oppivat toisiltaan tärkeitä asioita ja taitoja. Lapset oppivat mm. johtamaan sekä seuraamaan toisiaan, sekä tekemään yhteistyötä leikkiessä ja mm. ongelmanratkaisutilanteissa. Toisille lapsille vertaissuhteiden luominen käy helposti toisille se taas on vaikeampaa. (Karila ym. 2006, 153.)

Aho-Kiven ja Keskinen (2002) mukaan lasten keskinäisessä vuorovaikutuksessa leikillä on keskeinen sija. Leikki tarjoaa lapselle maailman, jonka kautta lapset prosessoivat kokemuksiaan, tunteitaan, sekä vuorovaikutusta ympäröivään yhteiskuntaan. Leikkiessä lapsella on mahdollisuus tuntea itsensä hyväksytyksi ja kohdatuksi omana itsenään sekä auttaa lasta nauttimaan lapsuudestaan. (Aho-Kivi & Keskinen 2002, 212.)

Aikuisen rooli on vertaisvuorovaikutuksessa olla tukijana lasten oppimisessa. ”Leikki on lasten toimintamuoto. Varhaiskasvatus tarjoaa mahdollisuuksia leikkiin ja monipuoliseen toimintaan sekä vertaisryhmässä muiden lasten kanssa että aikuisten kanssa” (sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 17.) Lasten päivähoitolaissa sanotaan ”päivähoidossa tuetaan lapsen sosiaalista kehitystä” (laki lasten päivähoitolaista 1973/35, 2a§) ja laatutavoitteissa ohjataan, että lasten keskinäistä vuorovaikutusta edistetään ajankäytön suunnittelulla ja oppimisympäristön muokkaamisella lasten keskinäiseen vuorovaikutukseen sekä omaehtoiseen leikkiin. Henkilökunta tarpeen mukaan antaa ohjeita ja neuvoja ristiriitatilanteissa sekä ohjaa tarvittaessa sosiaalisissa suhteissa. (Hujala ym. 1999, 142.)

4.5.4 Lapsilähtöinen toiminta

Lapsen omat näkemykset otetaan huomioon lapsen ikä ja kehitystasoa huomioon ottaen. Perusajatuksena on, että kasvatuskäytännöt rakennetaan siten, että ne vastaavat mahdollisimman paljon lasten yksilöllisiin tarpeisiin (sosiaali- ja terveysministeriö, 2002, 19). Lähtökohtana on yksilöllisyyden ja tasa-arvon kunnioittaminen. Kaikilla lapsilla on oikeus tulla hyväksytyksi, juuri sellaisinaan kuin he ovat. Käsitys lapseta onkin, että hän on luonnostaan sosiaalinen, leikkivä, aktiivinen sekä utelias. Oppimisessa painottuukin lapsen oma aktiivisuus, elämyksellisyys, toiminnallisuus ja leikki ohjaavana tekijänä. Lapset oppivat koko ajan ympäristöstä ja sosiaalisista vuorovaikutussuhteistaan. Merkittävää onkin se, kuinka ympäristö on rakennettu oppimisen kannalta. Lapsilla on oikeus turvattuun elinympäristöön, hoitoon huolenpitoon, kehittymiseen ja kasvuun, riippumatta hänen asuinpaikastaan, sosiaalisesta ja kulttuurisesta taustastaan tai etnisestä alkuperästään (sosiaali- ja terveysministeriö, 2002, 17.)

Lapselle merkitykselliset toiminnot arkipäivässä sekä leikki muodostavat pohjan lapsilähtöiselle toiminnalle. Toiminnassa lasten luovaa leikkiä kannustetaan sekä mahdollistetaan leikin jatkuminen. Lasta rohkaistaan tutkimaan ja pohtimaan, ja toiminnan tulisi olla jokaiselle lapselle tarpeeksi haastavaa ja motivoivaa oppimisen kannalta. (Hujala ym. 1999, 146-147.)

4.5.5 Toiminnan suunnittelu ja arviointi

Suomessa on valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ohjausväline. Tämän pohjana ovat valtioneuvoston hyväksymät valtakunnalliset linjaukset, jotka sisältävät yhteiskunnan järjestämisen ja valvoman varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet ja kehittämisen painopisteet. Tämän tarkoituksena on yhdenvertaistaa koko maassa varhaiskasvatuksen toteuttaminen ja sisällön ohjaus sekä yhdenmukaistaa toiminnan järjestämisen perusteita. (Stakes 2005, 7.)

Stakesin mukaan varhaiskasvatusta ohjaavat seuraavat asiakirjat: valtakunnallisesti lasten päivähoitoa ja esiopetusta koskevat lait ja asetukset, varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sekä esiopetuksen suunnitelman perusteet (Stakes 2005, 8-9).

Kuntatasolla ohjaus on, kunnan varhaiskasvatukselliset linjaukset ja strategiat, kunnan varhaiskasvatussuunnitelma, kunnan ja yksikön varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetuksen suunnitelma, yksikön varhaiskasvatussuunnitelma ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ja lapsen esiopetuksen suunnitelma (Stakes 2005, 8-9).

Päivähoidossa ja esiopetuksessa vahvuutena onkin, että hoidosta, kasvatuksesta ja opetuksesta saadaan toteutettua ehyt kokonaisuus, joka kaikissa vaiheissa tukee joustavasti lapsen yksilöllisiä kehityspiirteitä. Laadunhallinnan edistämiseksi laissa tulisi olla säännös, valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelmasta, johon kuntien omat suunnitelmat pohjautuvat. Siinä tulisi myös olla maininta jatkuvasta arvioinnista. (Stakes, 8-9.)

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö valmistelee lainsäädännön uudistamista. Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa varhaiskasvatuksen sisällöllistä kehittämistä koko maassa. Se toimii myös kunnallisten, yksikkökohtaisten ja lapsikohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman pohjana. Lapsikohtainen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain mukaisesti jokaiselle päivähoitossa olevalle lapselle, yhteistyössä lapsen vanhempien / huoltajien kanssa ja tätä arvioidaan säännöllisesti. (Stakes 2005, 19-21.)

Työajasta tulisi varata aikaa riittävästi varhaiskasvatuksen suunnitteluun, arviointiin sekä seurantaan (Hujala ym. 1999, 153). Toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon sekä toiminnalliset että esteettiset näkökulmat. Hyvin rakennettu

toimintaympäristö on viihtyisä sekä lasta kannustava. Lapselle tulee halu liikkua, leikkiä, tutkia sekä ilmaista itseään monin eri tavoin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 18.)

Vanhemmat ja lapset saavat yhdessä osallistua ja vaikuttaa toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Suunnittelussa otetaan huomioon lasten omat toivomukset ja mielipiteet. (Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa, Hujala ym. 1999, 152.)

4.6 Vaikuttavuustekijät

4.6.1 Lapsen myönteiset kokemukset

Lapsilähtöiselle toiminnalle pohjan muodostavat kaikki lapselle merkitykselliset arkipäivän toiminnot sekä leikki. Toiminnassa tulee kannustaa luovuutta sekä mahdollistaa leikin syntyminen sekä jatkuminen. Toiminnassa tulisi olla tarjolla lapsen ikätasoa motivoivia sekä sopivasti haasteellisia oppimistilanteita. (Hujala ym. 1999, 146-147.)

Lastensuojelulaissa sanotaan: ”Lapselle on tarjolla monipuolisia toimintavaihtoehtoja, jotka edistävät lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä sekä tukevat lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta” (Laki Lasten päivähoidosta 1973/36, a2 §).

Lapsi tulisi kokea päivähoidon paikka itselleen hyvänä ja saavansa sieltä myönteisiä kokemuksia. Lapsi tuntee olevansa hyväksytty ja hänestä välitetään. Toiminta on hänelle mielekästä ja ikätasoaan vastaavaa. Lapsi voi osoittaa tunteitaan sekä ilmaista mielipiteitään. (Hujala ym. 1999, 157.)

4.6.2 Lapsen kasvu kehitys ja oppiminen

Lapsen tulisi saada yksilöllistä tukea kasvulleen, kehitykselleen sekä oppimiselle. Päivähoidon tulisi edistää lapsen elinikäistä oppimista sekä antaa positiivisia oppimiskokemuksia. Edistää lapsen sosiaalisia suhteita ja antaa myönteisiä kokemuksia päivähoitosta. (Hujala ym. 1999, 161.)

4.7 Perhepäivähoidon laatukriteerit

Perhepäivähoidon laatukriteerit on rakennettu Oulun yliopiston Laadunarviointi päivähoitossa -projektin puitteissa v. 2000. Tämä sisältää kriteerimuotoon rakennetun arviointiperustan suomalaiseen perhepäivähoitoon. Kriteerit taas pohjautuvat varhaiskasvatuksen esitettyihin laavuvaatimuksiin ja tavoitteisiin Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa olevaan kirjaan.

Laatukriteerit perustuvat Hujala-Huttusen kehittämään päivähoiton laadunarviointi -malliin, jossa laatua tarkastellaan neljän erilaisen laatutekijän näkökulmasta, puitetekijät, välilliset tekijät, kasvatusprosessiin liittyvät tekijät ja vaikuttavuustekijät. (Hujala ym. 2000, 2-4) ja tämä kaavio löytyy kohdasta 4.1.

Kriteeriasiakirja sisältää kolme eri mittaria, joista yksi on perhepäivähoitolle. Tähän mittaristoon perustin oman kyselytutkimukseni.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Perhepäivähoidon hallinto ja henkilöstö Muuramessa

Muuramen kunnan päivähoito toimii lapsi- ja perhepalveluiden lautakunnan alaisuudessa. Kunnan varhaiskasvatuspalelut on jaettu neljään alueeseen, joiden esimiehinä toimivat päiväkodin johtajat ja varhaiskasvatusjohtaja. Jokaisella esimiehellä on oma kehitysvastuualeensa sekä yksikkönsä. Muuramen kunnan päivähoiton hallinto ja organisaatio löytyvät liitteestä 1. (Muuramen kunta, 2010.)

5.2 Aineiston keruu

Tutkimukseni on määrällinen eli kvantitatiivinen kyselytutkimus. Määrällisesti kohdejoukkoni oli 29 henkilöä ja laatua tarkastellaan prosentteina. Tutkimuksessa tarkastelen perhepäivähoidon laatua laatutekijöiden avulla. Laatutekijät, joita käsittelen, ovat muodostuneet teoksesta Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa (Hujala ym. 1999.) löytyvän laadunhallinnan asiakirjan pohjalta.

Perhepäivähoidon laatukriteerit ovat muodostuneet Oulun Yliopiston varhaiskasvatuskeskuksen Laadunarviointi päivähoidossa -projektin puitteissa (2000). Kyselylomakkeen kysymykset vastaavat aina yhtä perhepäivähoidon laatukriteeriä. Vastaus osoittaa, toteutuuko se. Jos se toteutuu osittain tai ei toteudu lainkaan, asiassa on kehitettävää.

Tutkimukseni siis perustuu laatukriteereiden mukaisesti kyselytutkimukseen. Kyselylomake, jota käytän, perustuu Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa -projektin asiakirjaan (Oulun yliopisto, varhaiskasvatuskeskus, 2000), jota olemme työelämäohjaajani kanssa yhdessä muokanneet kuntamme nykypäivän tarpeita vastaavaksi.

Erityispäivähoidon osalta kyselyni tulokset eivät olleet luotettavia ja tästä syystä päätimme työelämäohjaajani kanssa jättää erityispäivähoidon käsittelemättä. Kyselylomakkeen rinnalla käytin Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa -kirjaa. (Hujala ym. 1999)

Nämä molemmat teokset perustuvat alun perin Hujala-Huttusen (1985) kehittämään päivähoidon laadunarviointimalliin, jota on tämän projektin myötä kehitelty edelleen vastaamaan varhaiskasvatuksen tarpeita.

Kyselylomake muotoutuu kysymyksestä ja vastausvaihtoehdoista toteutuu, toteutuu jonkin verran ja ei toteudu lainkaan. Lisäksi vaaditaan perusteluja, jos vastaus on ”toteutuu jonkin verran” tai ”ei toteudu lainkaan”.

Kyselylomakkeen lähetin hoitajille heti huhtikuun alussa suunnitelmaseminaarin jälkeen kun tutkimusluvut olivat kunnossa. Hoitajilla oli aikaa vastata kyselyyn kaksi viikkoa ja palautus tapahtui huhtikuun kuukausilistan palautuksen yhteydessä kunnan postilaatikkoon nimelläni varustetussa suljettavassa kirjekuoressa. Vastauksia palautui takaisin 22 kappaletta, joten vastausprosentiksi muodostui 75,8 %.

5.3 Analyysi

Tämän kyselyn arvioinnin koontilomakkeeseen kerättiin kriteerien toteutumisen aste.

Kokoamisohje: Lomake täytetään merkitsemällä ympyrä kriteerin toteutumisen astetta (kokonaan = 2 pistettä, osittain = 1 pistettä ja ei lainkaan = 0 pistettä) kaavaan numeron kohdalle.

Sarakkeiden saamat pisteet lasketaan lopussa yhteen, samalla voidaan saatua pistemäärää verrata kyseisen osa-alueen maksimipistemäärään. Laatutekijöiden (puitetekijät, välilliset tekijät jne.) arviointi voidaan suorittaa joko yhtenä kokonaisuutena tai osa-alue kerrallaan. Kun kaikki laatutekijää kuvaavat osa-alueiden arvioinnit on koottu lomakkeelle, lasketaan laatutekijöiden kaikki osa-alueet yhteen. Vain erityispäivähoito on merkitty erikseen. (Hujala ym. 2000.)

Laatutekijöiden laatutasomittarit näyttävät, mille tasolle arviointi sijoittuu ja miten laatutekijöiden tasot suhteutuvat toisiinsa. Laatutasomittariin kootaan kaikkien laatutekijöiden saamat kokonaispisteet värittämällä saatu pistemäärä vastaava osuus pylvästä. Laatutasoa mitataan prosenteilla ja pisteillä. Laatutasomittareissa voidaan tarkastella arvioinnin tuottamaa kokonaislaatutasoa laskemalla pisteet yhteen laatutekijöiden luvut ”yhteensä” -sarakkeen pylvääseen. Laatutasomittarin avulla voidaan seurata esim. prosessitekijöiden laatutason kehitystä sovitulla seurantavälillä tai havainnoida sitä, miten eri laatutekijät suhteutuvat toisiinsa laadun tasoiltaan. (Hujala ym. 2000.)

Teoksessa on myös kehittämissuunnitelmalomake, johon kootaan arvioinnin osoittamat kehittämishankkeet. Kehittämissuunnitelmalomakkeen sisällön käsittelyn pohdinta osiossa. Kehittämissuunnitelmalomakkeeseen kirjataan ne arvioinnin kautta esiin nousseet toiminnan kehittämisen kannalta keskeiset asiat ja tavoitteet, joihin halutaan ensisijaisesti paneutua. Kehittämistavoitteiden tulee olla realistisia ja mahdollisimman käytännönläheisiä. (Hujala ym. 2000.)

5.4 Luotettavuus

Kvantitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta voi tarkastella validiteetin ja reliabiliteetin näkökulmasta. Validiteetti tarkoittaa, mittaako tutkimus juuri sitä, mitä sen on tarkoitus mitata. Tutkimuksessani mitataan laatua laadun kriteerein, ja teoriapohja muotoutuu laadusta ja laadun tarkastelusta. Reliabiliteetti viittaa tulosten pysyvyyteen, eli mittaa mittarin kykyä tuottaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. (Kankkunen ym. 2009, 152-153.)

Pohdin, kuvaako mittari oikeata ilmiötä, onko mittari riittävän kattava? Kriteeristö on suhteellisen laaja ja tarkka. Laadun hallinta ja toiminnan kehittäminen ovat kietoutuneet toisiinsa ja vaativat pitkäkestoista ja sitoutunutta kehittämistä, hyvää suunnittelua ja koulutusta muotoutuakseen osaksi arkipäivän työtä. (Oulun yliopisto, varhaiskasvatuskeskus, 2000, 4.)

Perhepäivähoidon erityispäivähoito ei tutkimuksessani anna luotettavaa tulosta. Muuramen kunnalla kyselyn aikana oli perhepäivähoidossa ainoastaan yksi erityispäivähoitoa tarvitseva lapsi, toisin sanoen vain yhdelle lapselle oli tehty vetu (varhaisen erityisen tuen suunnitelma). Saamieni vastauksien perusteella on kyselyyn vastattu oletus-perusteella. Tästä syystä jätin erityispäivähoidon tulokset käsittelemättä.

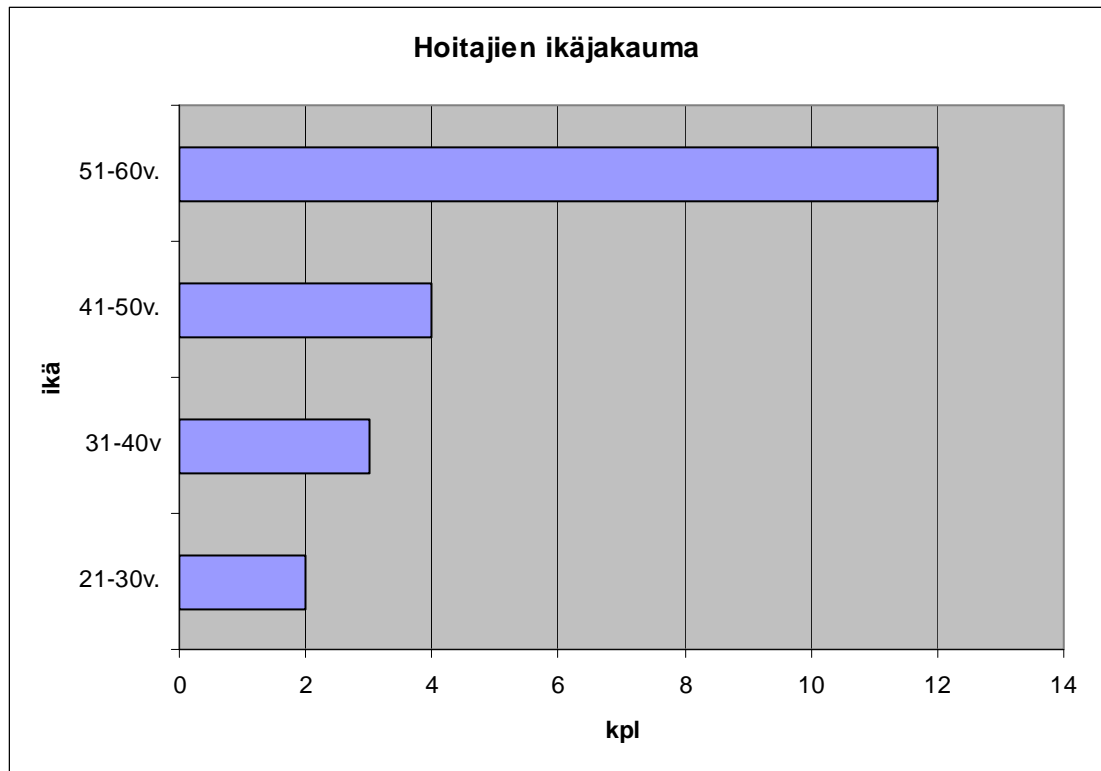
6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Tulosten käsittely

Kyselylomakkeen lähetin kaikille Muuramen kunnan perhepäivähoitajille, joita on yhteensä 29 kappaletta. Vastauksia palautettiin 22 kappaletta, joten vastausprosentiksi muodostui 75,8 %. Tämän mukaan tutkimustulokset muotoutuivat näiden 75,8 %:n mukaan ja kattavuudeltaan jäivät osan henkilökunnan kohdalta vajaaksi.

6.1.1 Vastanneiden hoitajien taustatiedot

Hoitajien ikäjakauma sijoittui kahdestakymmenestä yhdestä kuuteenkymmeneen vuoteen. Kaaviosta 1 näkyy hoitajien ikäjakauma ikävuosien ja henkilömäärän mukaisesti.

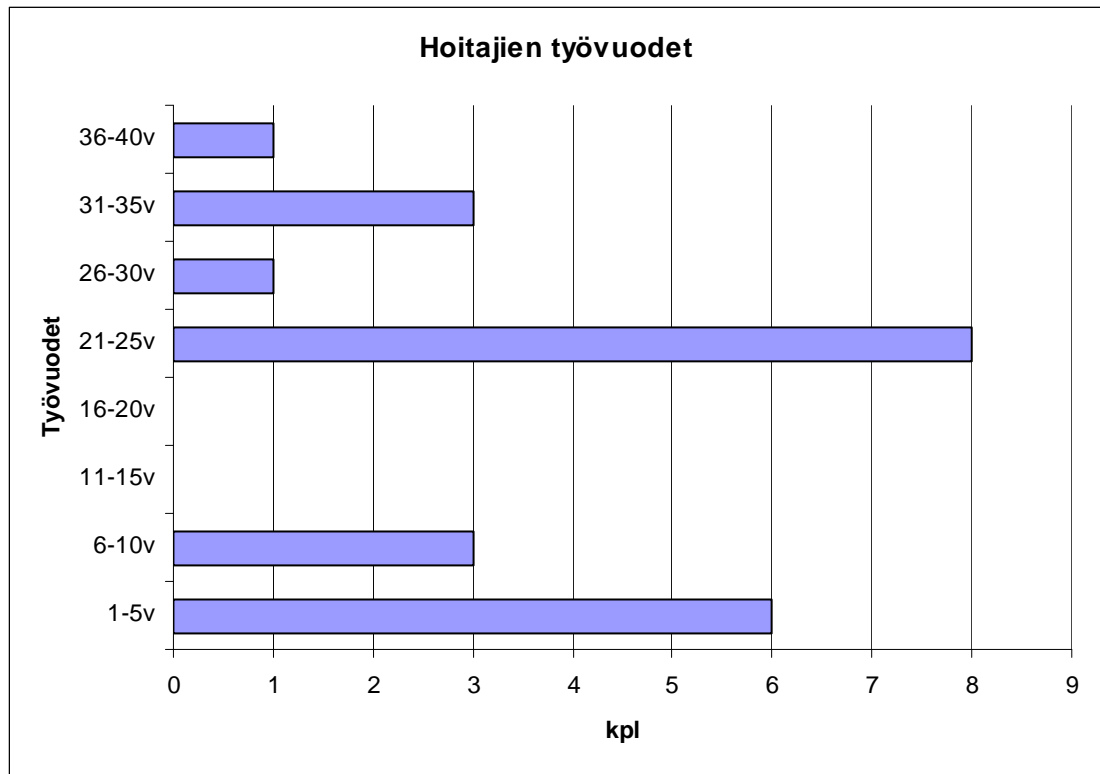
KAAVIO 1 Hoitajien ikäjakauma

Hoitajien koulutus

Kyselyyn vastanneista kuudellatoista hoitajalla oli joko perhepäivähoitajan tutkinto tai muu alalle soveltuva tutkinto. Perhepäivähoitajan kurssin suorittaneita vastanneista oli kolme hoitajaa, ja perhepäivähoitajaksi oppisopimuksella opiskeli tällä hetkellä kaksi hoitajaa. Yhdellä hoitajalla oli muu kuin sosiaalialan koulutus.

Hoitajien työvuodet

Hoitajien työvuodet ajoittuivat yhdestä kolmeenkymmeneenkuuteen vuoteen. Kaavio 2 ilmenee hoitajien työvuodet verrattuna henkilömäärään.

KAAVIO 2 Hoitajien työvuodet

Lasten määrä ja ikäjakauma

Kahdeksalla hoitajalla oli hoidossaan 4 kokopäivälasta ja loppuilla 18 hoitajalla 4,5 lasta (0,5 lasta tarkoittaa yhtä lasta, joka on hoidossa 10 pv / kk tai joka on hoidossa 5 h tai vähemmän päivässä). Hoitajan omia lapsia otannassa oli yhteensä kuudella hoitajalla. Omat lapset lasketaan mukaan kokonaislapsilukuun. Lasten ikä jakautui yhdestä kuuteen vuoteen.

6.1.2 Puitetekijät

Riittävyys ja saatavuus

Perhepäivähoitajista 95 % kokee osaavansa neuvoa perheitä, mistä he voivat saada varhaiskasvatuspalveluja koskevaa informaatiota. Mikäli he eivät osaa kertoa heti, he osaavat ottaa selvää, mistä tiedon saa.

Perhepäivähoidon *ryhmän koostumus* ja enimmäislukumäärä määrätään lainsäädännössä. Tähän perhepäivähoitaja ei voi vaikuttaa. Suurimmalla osalla perhepäivähoita-

jista oli tai oli ollut ryhmässään kolme alle kaksivuotiaista lasta tai lapsilukumäärä oli ylittynyt. Lapsilukumäärän ylittyminen johtui yleensä varahoitojärjestelyistä.

- *siitä sovitaan kyllä, mutta se ei toteudu käytännössä kuin on sovittu*
- *ei pääse aina sovittuun paikkaan*

Hoito ja ihmissuhteiden pysyvyyden merkitys korostuu niin varahoitopaikassa kuin vakituissakin hoitopaikassa. Hoitoaikojen yhteensopivuudessa oli puolella hoitajista huomauttamista, mm seuraavaa:

- *on varmaan harvinaista, että ryhmän hoitoajat sopivat yhteen*
- *ei kellon aikoja katsota, vain sitä onko alle 5 h vai yli 5 h/pv*
- *mahdotonta sijoittaa samaan paikkaan samoissa työvuoroissa olevia lapsia, koska vanhemmat haluavat vaikuttaa kenelle lapsi sijoitetaan ja kun pidetään kiinni hoidon jatkuvuudesta, ryhmän muuttuessa työvuorotkin muuttuu*
- *kaikki lapset ei yhtä aikaa hoidossa, ryhmä voi muuttua kesken vuoden useammankin kerran*

Lasten varahoidosta sovitaan lasten vanhempien kanssa hoitosopimuksessa. 91 % hoitajista oli sitä mieltä että tämä toteutuu. Lopuilla 9 %:lla oli kokemuksina seuraavaa:

- *aina ei ole sovittu hoitajalla tilaa, täytyisi olla myös toinen varahoitopaikka*
- *siitä sovitaan kyllä, mutta se ei toteudu käytännössä niin kuin on sovittu*

Myös varahoitajien keskinäisessä yhteistyössä koki 20 % hoitajista puutteellisuutta. Kaikkien näiden 20 %:n vastauksista nousi esiin välimatka hoitopaikkojen välillä, joka hankaloitti yhteistyötä jo ennen kuin lapsi tarvitsee varahoittoa.

- *joidenkin lasten varahoitopaikat ovat kaukana varsinaisesta hoitopaikasta, tai jopa päiväkodissa, jonne pph:lla ei normaalisti ole asiaa*
- *pyritään siihen, mutta joskus fyysinen välimatka on este ja joskus ei mahdu omalle hoitajalle, vaan joutuu täysin vieraalle*
- *mahdollisuuksien mukaan tähän pyritään*

Perhepäivähoidon **fyysinen ympäristö** on perhepäivähoitajan oma koti. Tutkimustuloksista ilmeni, että lapsille oli perhepäiväkodissa järjestetty omat leikkitilat, mahdollisuus sekä yksin että ryhmässä leikkiin. Tiloja mukautettiin lasten tarpeisiin sopiviksi. Osa hoitajista hyödynsi myös mm. seurakunnan tarjoamat kerhot. Parantamisen varaa löytyi laatuvaatimuksesta, missä perhepäivähoitaja yhdessä esimiehensä kanssa arvioi

kasvuympäristön terveydellisiä ja hoidollisia suhteita ja ottaa tarvittaessa yhteyttä muihin viranomaisiin:

- *ei erityisjärjestelyjä*
- *esimies on käynyt tarkistamassa hoitajan aloittaessa työtilan sopivuuden, sen jälkeen ei ole tarkastettu kasvuympäristöä*

Kohdassa, jossa perhepäivähoitaja havainnoi lasten leikkiä, kiinnostuksen kohteita ja yksilöllisiä tarpeita sekä kirjaa havainnot ylös ja joiden pohjalta tehdään muutoksia ympäristöön oli osalla (23%) toteutumisessa parannettavaa, suurimaksi osaksi siinä, että lapsia havainnoidaan, mutta ei kirjata ylös.

- *kyseessä oma kot, ei kaikkea tarpeellista voi muuttaa, sovelletaan*
- *ei kirjata ja ympäristöä ei muuteta*
- *tietyin varauksin huomioiden että ympäristö on koti*

Lapsille järjestettäviin retkiin ja tutustumiskäynteihin tyytyväisiä hoitajista oli 66 %.

Loput 34 % hoitajista koki että tämä toteutuu osittain tai ei lainkaan. Haittapuolina hoitajat kokivat lapsiryhmän ikäerot sekä kuljetusongelmat.

6.1.3 Välilliset tekijät

Yhteistyön vanhempien kanssa perhepäivähoitajat pääsääntöisin kokivat toimivan hyvin. Tutkimustulokset osoittivat, että hoitajat tekevät vanhempien kanssa tehtävän varhaiskasvatussuunnitelman (vasun) itsekseen vanhempien kanssa, ilman omaa esimiestään. Vasua arvioidaan säännöllisesti yhdessä vanhempien kanssa kerran vuodessa.

- *kerran vuodessa ja jos muutoksia tulee, ne lisätään*
- *vasu-keskustelu kerran vuodessa, mutta kun ei ole erityisiä ongelmia, päivittäinen keskustelu riittää*

Lasten kotiympäristöön tutustuminen oli erittäin vähäistä samoin kuin kasvun kansioiden tekeminen, yhteiset toiminnan kehittämistilaisuudet vanhempien kanssa sekä vanhempien ja henkilöstön laaturyhmät, johtuen siitä että nämä toiminnat eivät ole kunnassamme käytäntönä.

Yhteistyötä muiden tahojen kanssa tarkasteltaessa ilmeni, että perhepäivähoitajat tietävät velvollisuutensa ilmoittaa jos lapsen kasvuoloissa on havaittavissa vaarantumista.

- *kyllä, mutta yhteys ensi omaan esimieheen*
- *ensin keskustellaan vanhempien kanssa*

Lapsen siirtyessä hoitopaikasta toiseen tai kouluun perhepäivähoitajien kokemukset olivat yhteistyöstä uuden hoitopaikan ja vanhempien kanssa erittäin vähäiset.

- *yhteistyöt vähäistä*
- *ei keskustella, jos on tarvetta, voi kysellä*
- *ei kokemusta, mutta vasu-kansio siirtyy uuteen hoitopaikkaan*

Henkilökunnan keskinäinen yhteistyö ja hyvinvoinnista kyselyn tulosten mukaan kehittämistä löytyi monellakin osa-alueella. Tyytyväisiä hoitajat olivat, säännöllisesti järjestettäviin alueellisiin työkokouksiin sekä alueittain tapahtuvaan yhteiseen suunnitteluun ja toimintaan ns. tiimityöskentelyyn.

Yhteistyön ja hyvinvoinnin kannalta selkeästi nousi esille vajavuutta eri päivähoitomuotojen ja -yksiköiden välisessä yhteistyössä. Vastanneista vain 34 % koki tämän toteutuvan kokonaan tai osittain.

- *jokainen yksikkö touhuu omiaan, yhteistyötä ei juuri ole*
- *kirjallista sopimusta ei ole, eikä yhteistyötä*
- *eri yksiköt tapaavat toisiaan vain joissain juhlissa, ei työn puolesta ollenkaan*
- *pph:lla ei yhteistoimintaa päiväkotien kanssa.*

Vastaajista noin puolet oli sitä mieltä, että perhepäivähoitaja ja hänen esimiehensä keskustelvat avoimesti ja rakentavasti työhön liittyvistä asioista. Sekä siitä, että perhepäivähoidon esimies käy säännöllisesti perhepäivähoitajan luona. Samoin puolet hoitajista totesi, että perhepäivähoitoalueella ei ole sovittu rakentavan palautteen antamisen periaatteista ja käytännöistä.

Suunnitteluajasta, sekä virka- ja työehtosopimusten saatavuudesta vähän yli puolet vastaajista totesi tämän toteutuvan kokonaan tai osittain.

Tutkimuksesta ilmenee, että Muuramen kunnan perhepäivähoitajat ovat hyvin koulutuneet. Otannasta vain yhdellä hoitajalla ei ollut alan koulutusta ja osa hoitajista opiskelin perhepäivähoidon ammattitutkintoa. Muutamalla pidempään työtä tehneellä hoitajalla oli perhepäivähoitajan kurssi.

Parhaiten *henkilöstön koulutuksessa ja ammatillisessa kasvussa* esille nousi hoitajien osallistuminen työnantajan järjestämiin koulutuksiin sekä esimiehen kanssa käytäviin kehityskeskusteluihin. Eniten puutteita oli havaittavissa omaehtoiseen koulutukseen kannustamisessa, koulutuksessa saadun tiedon hyödyntämisessä sekä työnohjaukseen osallistumisessa.

- *työnohjausta ei ole, mikä se sellainen on?*
- *mitään sovittua tapaa ei ole, jokainen kehittää ja arvio työtään omaehtoisesti*
- *työ- ja kontaktipäiviin VELVOITETAAN osallistumaan, oli ajankohta mikä hyvänsä tai aihe*

Työn vaatimusten muuttuessa lisäkoulutuksen saantitarpeen havaitsi yksi kolmasosa hoitajista.

- *työhön perehdyttäminen tapahtuu jonkun työntekijän kanssa*
- *ei saa jos ei itse hae*

Tutkimustuloksissa ilmenee, että Muuramen perhepäivähoidossa kehitettävää löytyy myös kohdasta *johtajuus*.

Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä että he saavat esimieheltään riittävästi palautetta ja tukea työlleen. Vain 11 % koki että tämä ei toteudu laisinkaan.

Perhepäivähoitajista 70 % tuntee päivähoito-organisaation rakenteen, päätöksentekoprosessin ja vaikutuskanavat.

Puolet vastanneista totesi perhepäivähoidon esimiehen ylläpitävän pedagogista keskustelua perhepäivähoidossa.

- *vähäistä*
- *ei ole koskaan pitänyt*

Samoin puolen henkilöstön mielestä hoitajien osaamiskartoitusta ja koulutustarpeita arvioidaan ja kohdennetaan vuosittain.

Perhepäivähoidon hallinnon, henkilöstön ja vanhempien kanssa yhdessä laatima toiminta-ajatus sekä laadunhallintasuunnitelma, jotka ovat linjassa kuntatason suunnitelmien ja toiminta-ajatuksen kanssa oli vain 30 % vastaajien tiedossa.

- *tänä vuonna tullut ensimmäisen kerran*
- *en tiedä*
- *en tiedä onko kaikkien yhdessä laatima (myös vanhemmat mukana), mutta toiminta-ajatus kyllä on laadittu.*

6.1.4 Prosessitekijät

Lasten *perushoito* toteutuu hoitajien mielestä hyvin, muutamaa kohtaa lukuun ottamatta. Jokainen lapsi saa päivittäin riittävästi ulkoilua, lepoa ja liikuntaa. Lapsen perushoidon yksilölliset tarpeet huomioidaan Toimintakäytännöt ovat sovittu vanhempien kanssa ja tunnelma perushoitotilanteissa on kiireetön ja rauhallinen.

25 % hoitajista eivät kokeneet toteutuvan että päivähoidolle on laadittu terveydenhuoltoon ja hygieniaan liittyvät ohjeet yhteistyössä terveystyöntekijöiden kanssa.

- *ei ole paljon ohjeistettu*
- *ei ole terveystyöntekijä ollut mukana*
- *noudatta yleistä ohjeistusta, terveystyöntekijöiden ohjeistusta ei ole*

Sairastuneen lapsen hoidosta on laadittu ohjeet yhdessä terveydenhuollon kanssa. Ohjeet ovat vanhempienkin tiedossa. 18 % hoitajista koki että tämä ei toteudu osittain tai ei lainkaan.

- *vanhemmat lipsuvat ohjeista*
- *riippuu taudista*
- *en tiedä onko vanhemmilla minkäänlaista tietoa, ainakin lapsi tuodaan puoli-kuntoisena hoitoon*

Aikuinen lapsi vuorovaikutuksessa löytyi ainoastaan kolmesta kohdasta toteutumisen suhteen huomautettavaa.

14 % hoitajista koki että he eivät ole perehtyneet jokaisen lapsen koti- ja kulttuuritaustaan, koska

- *niissä rajoissa mitä vanhemmat kertovat ja*
- *joidenkin kotiasioista ei kerrota.*

Lasten taustaa koskeva tieto näkyy arkitoiminnoissa. 20,5 % vastanneista koki tämän toteutuvan osittain koska,

- *tietämättömyys näkyy arjessa*
- *lapsia kohdellaan tasapuolisesti kotiloista riippumatta.*

Perhepäivähoitaja ottaa lapset mukaan päivittäisiin arkitoimintoihin ja työtehtäviin. Vastanneista 84 %:n mukaan tämä toteutui. Loppujen 16 %:n mielestä tämä toteutui vain osittain ja tähän vaikutti lapsiryhmän ikärakenne.

Hoitajien kokemusten mukaan lapset saavat perhepäiväkodissa aikuisen läheisyyttä, hellyyttä ja ymmärrystä. Lapsia ei kuriteta ruumiillisesti eikä kohdella loukkaavasti. Lapsia rohkaistaan omatoimisuuteen, huolehtimaan omista ja yhteisistä tavaroista sekä lapsia kuunnellaan, kun heillä on kerrottavaa. Hoitajilla on herkkyyks havaita lasten tunnetiloja sekä vastata niihin. Lapset otetaan henkilökohtaisesti vastaan ja hyvästeltään päivittäin. Perhepäivähoitaja antaa lapsille positiivista palautetta sekä osoittaa kunnioitusta muita lapsia ja aikuisia kohtaan.

Lasten keskinäinen vuorovaikutus toteutui hyvin hoitajien mielestä. Lasta tuetaan suvaitsevaisuuteen sekä toimimaan oman ryhmän jäsenenä. Ainoastaan kohdassa Perhepäivähoitajat tekevät yhteistyötä keskenään ja päiväkodin kanssa siten, että lapset voivat toimia eri kokoisissa ja koostumukseltaan erilaisissa ryhmissä. Vastauksissa ilmeni että 54,5 % vastaajista koki tämän toteutuvan. Toteutumiseen vaikutti :

- päiväkodin kanssa ei yhteistyötä
- puistossa kokoonnutaan, mutta lapset leikkivät omissa ryhmissä enimmäkseen
- hoitajat tekevät keskenään yhteistyötä, päiväkodin kanssa eivät
- päiväkodissa ei tehdä yhteistyötä perhepäivähoidon kanssa, sillä tuntuu siltä, että perhepäivähoitajat kuuluvat eri luokkaan (kastiin)
- toivoisin enemmän yhteistyötä päiväkodin kanssa! Jokainen hoitaa vain omia lapsiaan
- päiväkotien kanssa eikä ryhmiksien kanssa ei synny yhteistä toimintaa, so-
kemme heidän päivärytmin.

Lapsilähtöisestä toiminnasta nousi esiin, että lapsilla on mahdollisuus perhepäivähoidossa omaan rauhaan hoitopäivän aikana, hoitajat tuntevat lasten yksilölliset tarpeet, tausta ja toiveet ja ne vaikuttavat arkipäivän toimintoihin. Lapsiryhmällä on yhteisesti sovitut säännöt ja heille annetaan ohjeita ja mallia toisten huomioon ottamiseen.

Hoitajista 16 %:n mukaan, lapset ovat mukana toiminnan suunnittelussa sekä että lapsi arvioi omaa toimintaansa ja asettaa oppimisen tavoitteita perhepäivähoidossa ei toteudu. Tämän koettiin johtuvan :

- *lapset eivät voi olla mukana koko tai kaiken toiminnan suunnittelussa*
- *ikä huomioitava” sekä*
- *kaksivuotiaat eivät hallitse suunnittelua.*

Lasten iän koettiin olevan esteenä näiden toteutumiselle.

Lasten *toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa* löytyi myös tulosten mukaan kehitettävää.

Vastaajien mielestä toteutuu se, että lasten toivomukset ja mielipiteet vaikuttavat toiminnan suunnitteluun.

Ainoastaan 38,6 %:n mielestä suunnitteluun ja arviointiin käytettävästä ajasta on perhepäivähoidossa kirjallisesti sovittu.

- *ei ole sovittu, tai en muista tälläistä sopimusta*
- *alueen hoitajat tekevät suunnittelua yhdessä*
- *tiimien suunnitteluajat sovittu, ei yksittäisten hoitajien*
- *ei ole mitään moista. Jokainen tekee miten kerkee ja usein miten omalla ajalla. Työaika ei riitä moiseen.*

Vastaajista 70 %:a oli sitä mieltä, että suunnitelmat tehdään sekä perhepäivähoitoalueella, perhepäiväkodin lapsiryhmää että yksittäistä lasta koskien.

Puolet vastaajista oli sitä mieltä että toiminnan suunnitteluun osallistuvat esimies, perhepäivähoitaja ja vanhemmat (50 %)

- *suunnitelmiin ei vanhemmat ole koskaan osallistuneet, hoitajat + esimies tekevät sen*
- *ei ehkä kaikki tahot osallistu*
- *osallistuu hoitaja ja lapset*
- *alueen hoitajat tekevät suunnittelua yhdessä.*

Vastaajista alle puolet koki, että toiminnan perustana olevasta oppimis- ja ihmiskäsituksesta keskustellaan henkilöstön ja vanhempien kanssa toimintakausittain, 52,3 %:n mielestä tämä ei toteutunut.

- *eipä ole koskaan keskusteltu,*
- *empä tiennyt että tälläisestä asiasta voisi keskustella.*

Perhepäivähoidon havainnointi-, arviointi- ja dokumentointi menetelmistä on sovittu vastaajista 61 %: mielestä, samoin n. puolet 54,5 % vastaajista koki että suunnitelmas-
sa voidaan osoittaa yhteys suoritettuun havainnointiin, arviointiin ja dokumentointiin. Perhepäiväkodin toiminta perustuu hoito – ja kasvatus- ja opetussuunnitelmaan. liki-
main kaikkien vastanneiden mielestä. Arvioinnin menetelmissä sekä lähikehityksen
vyöhykkeen selvittämisessä hoitajista 25 –30 %: koki ettei tämä toteudu.

6.1.5 Vaikuttavuustekijät

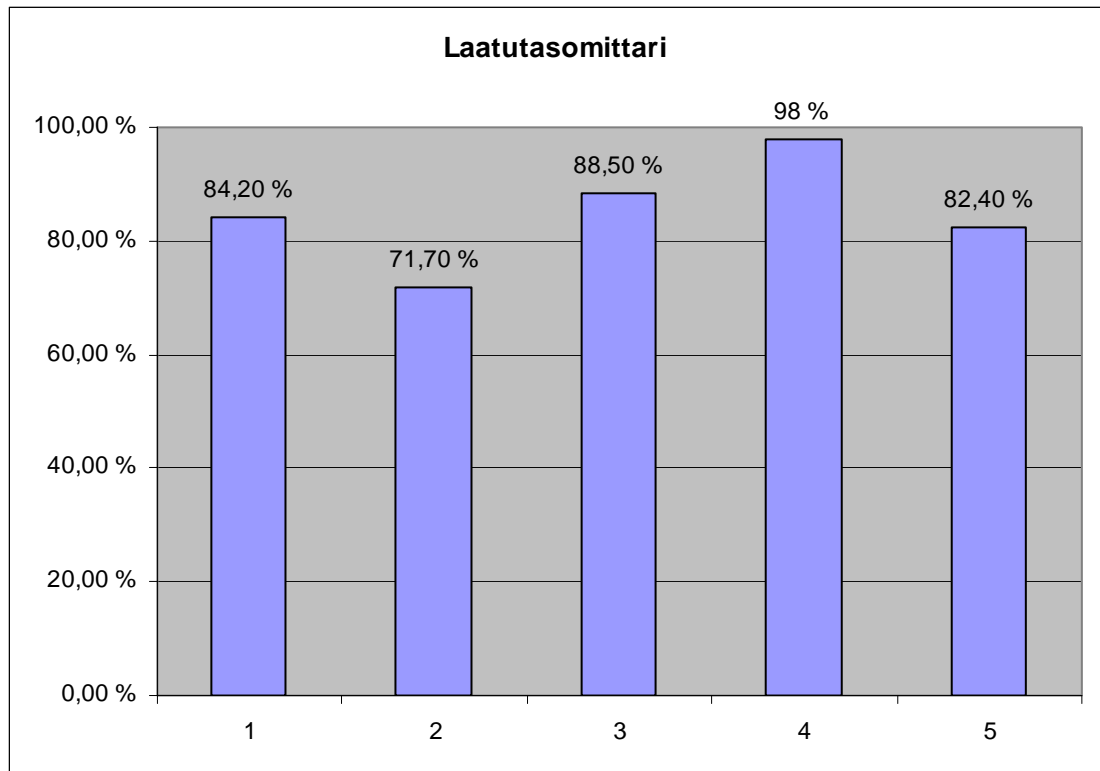
Kauttaaltaan *lasten myönteiset kokemukset* toteutuivat hoitajien mielestä. Lapset
jäävät mielellään perhepäiväkotiin, heillä on siellä kavereita. Lapset osallistuvat päi-
vittäisiin toimintoihin iloisesti sekä lapsi voi ilmaista monenlaisia tunteita ryhmäs-
sään.

Lapsen kasvu, kehitys ja oppiminen toteutui myös vastanneiden mielestä.

Lapsi on motivoitunut etsimään tietoa häntä kiinnostavista asioista sekä perhepäivä-
kodissa lapsella on mahdollisuus oppia erialisissa, monipuolisissa tilanteissa.

6.2 Laatusomittari

Laatusomittari päivähoito:

MITTARI 1 Laatutasomittari

Pisteet	100 %, erinomainen laatu	1 = Puite
	75 %, hyvä laatu	2 = Välilliset
	50 %, kohtalainen laatu	3 = Prosessi
	25 %, välttävä laatu	4 = Vaikutus
	0%, heikko laatu	5 = Yhteensä

MITTARI 1 taulukosta ilmenee Muuramen kunnan perhepäivähoidon laatu prosentteina. Erinomainen laatu löytyy kohdasta 100 % , Hyvä laatu 75 %:sta, kohtalainen laatu kohdasta 50 %, välttävä laatu 25%:n mukaan ja heikko laatu kohdasta 0 %.

Puitetekijöiden kohdalla laatu on 84,2 %. Välillisten tekijöiden kohdalla 71,7 %. Prosessitekijöiden kohdalla 88,5 % ja vaikuttavuustekijöiden kohdalla 98,%. Yhteensä kaikkineen laatu Muuramen kunnan perhepäivähoidossa kohosi 82,4 %:n eli hyvään laatuun.

7 POHDINTA

Lähdin tekemään tutkimustani perhepäivähoidon laadusta, koska itse olen työskennellyt perhepäivähoitajan 4,5 vuotta. Muuramen kunnan päivähoidon esimiehistä kaksi työstä myös samaan aikaan kunnan päivähoiton laatukartoitusta johon tutkimukseni tulee osioksi.

Perhepäivähoidosta löytyi tutkittua tietoa hyvin vähän. Ensimmäinen väitöskirja perhepäivähoidosta on ilmestynyt Sanna Parrilalta v. 2000 ja tämän väitöskirjan pohjalta aloin rakentamaan omaa työtäni.

Laatutekijät ovat muodostuneet Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa (Hujala, Parrila, Lindberg, Nivala, Tauriainen, Vartiainen 1999) olevan asiakirjan pohjalta ja perhepäivähoidon laatukriteerit muodostuvat Oulun yliopiston varhaiskasvatuslaitoksen laadunarviointi päivähoitossa projektin puitteissa (2000). Nämä kaksi teosta tuli käyttää rinta rinnan tutkimustani tehdessä.

Tutkimukseni oli määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus.

Kyselylomake oli pituudeltaan 154 kysymystä ja perustui laadunarviointi päivähoitossa projektiin (2000). Työelämäohjaajani kanssa teimme joitain muutoksia kyselylomakkeeseen. Nämä muutokset tehtiin erityispäivähoidon kysymyksiin, muuttaen kysymyksen muotoa nykypäivää vastaavaksi.

Lähetin huhtikuussa 2010 kyselylomakkeen kaikille kuntamme kotona työtä tekeville 29 perhepäivähoitajille. Toukokuun alkuun mennessä vastauksia saapui minulle takaisin 22 kappaletta ja näin ollen vastausprosentiksi muodostui 75.8 %. Tämän vastausprosentin mukaan määritetty perhepäivähoidon laatu Muuramen kunnassa keväällä 2010.

Erityispäivähoidon osalta tutkimustulokset eivät olleet luotettavia. Kunnassamme erityislapsia pyritään sijoittamaan integroituun päiväkotiin tai muihin päiväkotiryhmiin. Keväällä 2010 kyselyn aikana perhepäivähoidossa oli ainoastaan yksi erityislapsi (vetu-lapsi) hoidossa, joten tulokset perustuvat oletettuun tietoon tai tietoon mitä on ollut,

joten tästä syystä päätimme työelämäohjaajani kanssa jättää erityispäivähoidon käsittelemättä työssäni.

Hujalan-Huttusen (1999) mukaan Kyselylomake jakautui neljään pääalueeseen. Puitekijät, välillisesti ohjaavat tekijät, prosessitekijät ja vaikuttavuustekijät.

Puitekijät pitävä sisällään ryhmän koostumuksen, ihmissuhteiden pysyvyyden sekä fyysisen ympäristön.

Välillisesti ohjaavat tekijät pitävät sisällään henkilökunnan ja vanhempien välisen yhteistyön, yhteistyön muiden tahojen kanssa, henkilökunnan keskinäinen yhteistyö ja hyvinvointi, henkilökunnan koulutus ja ammatillinen kasvu sekä johtajuus.

Prosessitekijät pitävät sisällään perushoidon, aikuinen –lapsi vuorovaikutuksen, lasten keskinäinen vuorovaikutus, lapsilähtöinen toiminta ja toiminnan suunnittelu ja arviointi.

Vaikuttavuustekijät pitävät sisällään, lapsen myönteiset kokemukset, lapsen kasvu, kehitys ja oppiminen, vanhempien tyytyväisyys ja yhteistoiminnallinen vaikuttavuus. (Parrila 2000. 47.)

Tutkimustuloksista ja kehittämiskohteista.

Käsittelen pohdinnassa ne osa-alueet, joista nousi esiin jotain kehitettävää. Niitä alueita mitä en käsittele tässä, laatu on hoitajien mielestä tällöin kohdallaan.

Puitekijöiden osalta laatu kunnassa on hyvä. Kehittämiskohteeksi nousi ryhmän koostumus, perhepäivähoitoryhmän muodostuksen hoitoaikojen yhteensopivuus, varahoitojärjestelyt sekä fyysisen ympäristön kohdalta kasvuympäristö, havainnointi ja säännölliset retket ja tutustumiskohteet.

Laatutavoitteissa edellytetään että **ryhmän koostumusta** suunnitellessa otetaan huomioon lasten ikärakenne, lasten yksilölliset piirteet sekä fyysiset tilat. Myöskään perhepäivähoidon hoitoryhmää ei perusteta pelkästään alle kolmivuotiaista lapsista. (Hujala ym. 1999, 92.)

Hoitajat kokivat, että *hoitoaikojen yhteensopivuutta* ei huomioida tarpeeksi eikä myöskään ikärakenteeseen kiinnitetä huomiota. Osalla hoitajista muodostui työpäivä hyvinkin pitkäksi ja hoidossa oli monilla ollut myös kolme alle kaksi vuotiasta lasta

yhtä aikaa. *Varahoitopaikat* ovat suurimmalla osalla hoitajista tosien hoitajan luona. Varahoitolaisten tullessa hoitoon, lapsilukumäärä ylittyy ja tällöin myös hoidon laatu kärsii. Osalla hoitajista kunnassamme varahoitojärjestelyt on järjestetty alueen päiväkotiin. Yhteistyön heikkoutena varahoitopaikan kanssa koettiin fyysinen välimatka sekä tilanteet, että lapset eivät mahdu omalle varahoitajalle. Kehittämishaasteena näen näissä tilanteissa sen, kuinka paljon panostetaan siihen, että perehdytään kunkin hoitajan olemassa olevaan lapsiryhmään ja ryhmän hoito-aikoihin, kun sijoitetaan uutta lasta hoitoon. Varahoitojärjestely on ja tulee varmasti olemaan ainainen ”kompastuskivi” perhepäivähoidossa. Varahoidon ollessa päiväkodissa, ei kuormiteta toista hoitajaa, mutta tällöin kuormittuu päiväkotiryhmä. Varahoidon suhteen toivoisinkin kunnan löytävän yhtenäisen ja tasapuolisen linja kaikkien hoitajien kesken. Laatuvaatimuksissa todetaan että ”päivähoito tarjoaa omalta osaltaan lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet”. (Hujala ym.1999,94-95.)

Fyysisenä ympäristönä perhepäivähoidossa on hoitajan oma koti. Kasvuympäristön terveydellisiä ja hoidollisia olosuhteita eivät kaikki hoitajat olleet käyneet yhdessä esimiehen kanssa lävitse. Hoitajat havainnoivat lasten leikkejä, kiinnostuksen kohteita sekä yksilöllisiä tarpeita, mutta kirjaaminen ylös oli tässä kohdassa puutteellista. Lasten yhteisiin retkiin ja tutustumiskohteisiin löytyi myös kehitettävää. Perhepäivähoitajat liikkuvat lapsiryhmän kanssa paljon kodin ulkopuolella. Moni hoitaja koki yhteisten retkien haittapuolena lasten ikäerot sekä kuljetusongelmat. Fyysiset välimatkat kunnassamme ovat pitkät ja pienen lasten kanssa kävellen ei kovin pitkälle kodin ulkopuolelle pysty lähtemään. Seurakunnan kerhoihin osallistuminen kaatuu monen hoitajan kohdalla juuri tähän. (Hujala ym. 1999, 96-98.)

Havainnoinnin suhteen voisivat hoitajat omissa tiimeissään miettiä, kokevatko he tämän käytännön tarpeellisenä, koska jokainen hoitaja täyttää ja ylläpitää lapsen vasua. Yhteisten retkien kohdalla vastaan tulee määrärahat, minkä verran hoitajilla on mahdollista käyttää esim. taksi / linja-automatkoihin vuodessa.

Välilliset tekijät jakautuvat viiteen eri alueeseen. Tästä alueesta löytyi eniten kehitettävää koko tutkimuksessani. Laatu tässä oli kohtalaisen ja hyvän laadun välillä.

Päivähoitolaki (1973/36), toisessa pykälässä sanotaankin ”päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoidossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässään ja yhdessä ko-

tien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä.” (Päivähoitolaki 1973/36.)

Henkilökunnan ja vanhempien välisestä yhteistyöstä nousi esille, että lapsen vasut tehdään ja toteutetaan pääsääntöisin hoitaja yksin vanhempien kanssa. Lasten kotiympäristöön tutustuminen oli vähäistä. Yhteisiä kehittämistilaisuuksia ja laaturyhmiä ei ole kunnassamme käytössä. Näihin seikkoihin on varmasti vaikea hoitajana puuttua.

Osa hoitajista olisi toivonut, että esimies olisi mukana vasu-keskusteluissa ja tähän pystyy jokainen hoitaja omalta kohdaltaan keskustelemalla oman esimiehensä kanssa vaikuttamaan. Myös keskustelun herättäminen siitä omissa tiimeissä, että kuinka tarpeelliseksi koetaan tällä hetkellä toiminnan kehittämistilaisuudet ja laaturyhmät yhdessä vanhempien kanssa. Lasten kotiympäristöön tutustuminen ei todennäköisesti kuulu nykypäivän käytäntöihin. Osa vanhemmista kutsuu hoitajan lapsen kotiin, mutta suurin osa ei. (Hujala ym. 1999, 96-98.)

Yhteistyöstä muiden tahojen kanssa nousi esille, että yhteistyötä eniten tehdään seurakunnan kerhojen kanssa. Lapsen siirtyessä kasvuympäristöstä toiseen, eri tahot eivät kohtaa ja yhteistyö on vähäistä. Vasu seuraa lapsen mukana, mutta yhteisiä keskusteluja ei ole. Myös puutteita löytyi siinä, kuinka hyvin eri yhteistyöverkoston toimijat ovat selvillä toistensa tehtävistä. Aho-Kivi & Keskinen (2001) ja toteavatkin kirjassaan, että tulevaisuuden haasteena onkin perhepäivähoidossa riittävien sijaisjärjestelyiden kehittäminen, jotta hoitajat voisivat työajallaan tehdä yhteistyötä eri tahojen kanssa. (Aho-Kivi & Keskinen, 2001,142-143.)

Henkilökunnan keskinäisessä yhteistyössä koettiin laadun kannalta parantamisen varaa. Laatutavoitteissa todetaan, että henkilökunnan välisen kommunikaation tulisi olla avointa, tosia kunnioittavaa sekä luottamuksellista. Kasvatusperiaatteet sekä tavoitteet ovat kaikkien tiedossa ja henkilöstön tulisi saada työyhteisöltään tukea sekä palautetta työstään. Eri päivähoitoyksiköiden välisen yhteistyön tulisi olla toimivaa. (Hujala ym. 1999,115.)

Suurimmaksi haasteeksi nousi eri päivähoitoyksiköiden yhteistyön vajavuus. Perhepäivähoitajat kokivat, että yhteistyö päiväkotien kanssa ei ole juurikaan. Hoitajat kokivat, että päiväkodit ovat oma maailmansa, jonne ei perhepäivähoitajilla ole asiaa.

Avoimeen ja rakentavaan keskusteluun työstä esimiehen kanssa sekä siihen, että esimies käy säännöllisesti perhepäivähoitajan luona koettiin ja toivottiin parantamisen varaa. Myös rakentavaan palautteeseen sekä virka- ja työehtosopimuksen saatavuuteen koettiin parannettavaa.

Päiväkotien kanssa käytävää yhteistyötä on alueilla enemmän alueilla, joissa varahoito on päiväkodissa kuin alueilla, missä varahoito ei näin ole järjestetty. Kehittämishaasteena näkisin tässä molempien tahojen avoimen keskustelun ja yhteistyön virittämisen. Perhepäivähoitajien työn arvostamisen samana varhaiskasvatuksen osa-alueena kuin päiväkodissakin tehtävän työn. Yhteisten alue-iltojen myötä yhteisen toiminnan kehittämisen kautta. Esimiehen kannalta hoitajien luona vierailut voisivat olla sovittuja ja säännöllisiä. Tätä myötä keskustelut ja palautteen anto mahdollistuisivat paremmin. Hoitajille lähtevillä tiedotteilla pystytään tiedottamaan mm, mistä löytyy virka- ja työehtosopimukset sekä muu materiaali liittyen hoitajien työehtoihin.

Henkilökunnan koulutuksen ja ammatillisen kasvu kohdasta nousi esille, että hoitajilla ei ole mahdollisuutta työnohjaukseen ja että perehdytys työn vaatimusten muuttuessa on vajavaa. Perehdytys on tapahtunut pääsääntöisesti toisen hoitajan kautta. mikäli hoitajat kokevat työnohjauksen tarpeelliseksi, kannattaa tämä asia ottaa esille tiimeissä ja viedä sitä kautta tiedoksi esimiehelle. Myös kun työn vaatimukset muuttuvat, lisäkoulutustarpeet tulisi saattaa tietoon esimiehelle, jotta niitä pystytään kehittämään. (Hujala ym. 1999,117.)

Johtajuuden kohdalla Parrila (2002) on todennut seuraavasti: Ohjaaja on hoitajalle yhteistyökumppani, jolta saa tukea vaikeissakin tilanteissa, antaa ideoita toimia sekä palautetta hoitajalle hänen työstään. Onnistuessaan ohjaussuhde on avoin ja luottamuksellinen molemmin puolin. Perhepäivähoitajat pitävät myös tärkeänä sitä, että ohjaaja tuntee ja arvostaa heidän työtään sekä antaa hoitajille työstä positiivistakin palautetta. Ohjaajan odotetaan olevan tasapuolinen kaikkia hoitajia kohtaan. (Parrila, 2000, 56.)

Tutkimuksessani ilmeni, että päivähoito-organisaation rakenteen, päätöksentekoprosessin ja vaikutuskanavat eivät olleet kaikkien hoitajien tiedossa. Esimiehen kanssa käytävä pedagoginen keskustelua kävi puolet vastanneista hoitajista. Myös samoin oli hoitajien osaamiskartoitusten ja koulutustarpeiden kohdalla. Suurimmalla osalla hoitajista yhteinen toiminta-ajatus ja laadunhallintasuunnitelman ei ollut tiedossa. Näihin

seikkoihin pystytään vaikuttamaan tiedottamalla ja pedagogisen keskustelun virittämiin silloin, kun asia on ajankohtainen ja on yhteydessä esimieheen.

Prosessitekijät oli tutkimuksessani laadultaan hyvä. **Perushoidon** kohdalla nousi esiin jonkin verran epätietoisuutta terveydentilan ja hygieniaan liittyvästä ohjeistuksesta, sairastuneen lapsen ohjeistuksesta siltä osin, joka on myös vanhempien tiedossa. Näihin seikkoihin pystytään vaikuttaa tiedottamalla hoitajille sekä vanhemmille tällä hetkellä käytössä olevat linjaukset. Parrilan (2002) mukaan perushoito perustuu viimeisempään tietoon lapsen hyvästä hoidosta ja kehityksestä. Perushoito kattautuukin terveellisestä ravinnosta, riittävästä liikunnasta, ulkoilusta, unesta ja levosta sekä tarkoituksenmukaisesta vaatetuksesta huolehtimisesta, henkilökohtaisesta hygieniasta ja puhtaudesta. Laadukkaaseen perushoitoon kuuluu myös lasten terveydentilasta huolehtiminen. (Parrila, 2002, 66.)

Aikuinen - lapsi vuorovaikutuksessa löytyi kehitettävää lasten koti ja kulttuuritaustaan tutustumisessa, tiedon näkymisessä arkitoiminnoissa ja lasten mukaan ottamisessa arkipäivän toimintoihin. Koti- ja kulttuuritaustoihin hoitajat saavat tiedon vanhemmilta ja toimivat sen mukaisesti. Ammatillisuuden myötä hoitajat voivat vanhemmilta kysyä asioista, helpottaakseen arkipäivän toimintoja. Se miksi kaikki hoitajat eivät kokeneet että lapset ovat mukana arkitoiminnoissa vaikutti lasten ikärakenne. Isompien lasten kanssa tämä toteutui, mutta yksivuotiaitten lasten kohdalla toteutuminen oli hankalampaa. (Hujala ym. 1999,137.)

Lasten keskinäisessä vuorovaikutuksessa ainoaksi kehityshaasteeksi nousi yhteistyö päiväkodin kanssa. Hoitajat tekevät keskenään yhteistyötä ja tapaavat toisiaan. Tätä kautta perhepäivähoidossa olevat lapset pääsevät osallistumaan eri kokoihin ja rakenteeltaan erilaisiin ryhmiin. Toiveita nousi esille niin päiväkodin, kun ryhmäerhepäivähoidon kanssa käytävään yhteistyöhön. Tämä on asia, johon esimieslähtöisesti kannattaa kiinnittää huomiota ja alkaa pikkuhiljaa kehittämään yhteisissä illoissa toiveita huomioiden. Missä asioissa yhteistyöhön halutaan parantamisen varaa ja millä tavalla jatkossa yhteistyötä halutaan kehittää ja toteuttaa. Sosiaali- ja terveysministeriön linjauksissa sanotaan, että Varhaiskasvatus tarjoaa mahdollisuuksia leikkiin ja monipuoliseen toimintaan sekä vertaistyhmissä muiden lasten kanssa, että aikuisten kanssa. (sosiaali- ja teveysministeriö, 2002,17.)

Lapsilähtöisessä toiminnassa eniten laadun kannalta vaikuttavuuteen vaikutti lasten ikä. Hyvin pienten lasten kassa toimiessa, lasten mahdollisuus osallistua suunnitteluun ja arviointiin oli vähäistä.

Lapsen omat näkemykset otetaan huomioon lapsen ikä ja kehitystasoa huomioon ottaen. Perusajatuksena on, että kasvatuskäytännöt rakennetaan siten, että ne vastaavat mahdollisimman paljon lasten yksilöllisiin tarpeisiin. (sosiaali- ja terveysministeriö, 2002, 1.)

Toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa löytyi kehitettävää käytettävästä ajasta suunnitteluun ja eri tahojen osallisuudesta. Dokumentoiminen ja havainnointi tapahtuu nykypäivänä vasun myötä, joten siksi näistä tulleet kehityshaasteet ovat todennäköisesti pienemmät kuin mitä tuloksista ilmeni. Staksin (2005) mukaan Lapsikohtainen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain mukaisesti jokaiselle päivähoidossa olevalle lapselle, yhteistyössä lapsen vanhempien / huoltajien kanssa ja tätä arvioidaan säännöllisesti. (Stakes, 2005, 7).

Vaikuttavuustekijät nousivat tutkimuksessani laadukkuudeltaan erinomaiseksi. Ainoana kehittämiskohteenä nousi esille lasten motivoituminen etsimään tietoa häntä kiinnostavista asioista. Tähän voi jokainen hoitaja omalla toiminnalla kiinnittää huomiota ja auttaa lasta motivoitumaan. (Hujala ym.1999,146-147.)

Kaiken kaikkiaan koko tutkimuksessani perhepäivähoidon laatu hoitajien näkökulmasta mitattuna nousi 82,4 %:n eli hyvään laatuun. Tätä laatua pysytään keittämään ja nostamaan pienilläkin toimenpiteillä, joita tutkimuksessa nyt nousi esille.

Toivoisin perhepäivähoidon laadusta lisää tutkimuksia ja erityisesti siitä, mikä vaikutus hoitajan omalla lapsella on perhepäivähoitajan työhön kun oma lapsi on mukana hoitoryhmässä.

Haluaisin myöskin työnantajatahon pohtivan sitä, kuinka saada nuoret koulutetut hoitajat jatkamaan perhepäivähoitajan työtä, kun omat lapset kasvavat kouluikään.

Lopuksi haluan kiittää kaikkia hoitaja, jotka jaksoivat vastata kyselyyni ja mahdollistivat työni tekemisen. Ohjaajiani työelämästä ja koululta, joilta sai erinomaista tietoa

ja palautetta työtä tehdessä. Kiitos kuuluu myös perheelleni, joka mahdollisti opiskeluni ja työni tekemisen.

8 LÄHTEET

Alho-Kivi Hanna, Keskinen Soili (toim) 2002. Kodissa vaan ei kotona. Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä. Kustannusosakeyhtiö Tammi

Hanski Krista, Jyväskylän oppisopimuskeskus 2010. Haastattelu 22.4.2010.

Heinämäki Liisa, 2000. Laudatur-tutkielma Kotiäidistä kasvattajaksi. Jyväskylän yliopisto, kasvatustieteen laitos.

<https://jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/8762/iheinama.pdf?sequence=1>.

Luettu 1.11.2009

Hujala Eeva, Parrila Sanna, Tarunmaa Riikka ja kuntien edustajat 2000. Perhepäivähoidon laatukriteerit, Oulun yliopisto, yliopistopaino.

Hujala Eeva, Parrila Sanna, Lindberg Päivi, Nivala Veijo, Tauriainen Leena 1998. Julkisten palvelujen laatustrategia-projekti, Suomen kuntaliitto, Erikoispainos, Helsinki.

Hujala Eeva, Parrila Sanna, Lindberg Päivi, Nivala Veijo, Tauriainen Leena, Vartiainen Pirkko 1999. Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa. Oulun yliopistopaino, Varhaiskasvatuskeskus.

Huttunen E & Tamminen M 1991. Lapsen käyttäytyminen ja kasvuympäristön III-osa: Lasten kokemukset päivähoitosta. Tutkimuksia 39. Joensuun yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta

Huttunen Eeva 1989. Päivähoidon toimiva arki, varhaiskasvatuksen käytäntöjen kehittäminen. Suomen kaupunkiliitto. Gummerus Jyväskylä 1989.

Kankkunen, Vehviläinen, Julkunen 2009. Tutkimus hoitotieteessä, WSOY Porvoo.

Kankaanpää Tuija-Liisa 2002. Perhepäivähoidon ohjaajan ammattianalyysi, Perhepäivähoidon ohjauksen erikoistumisopinnot. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karila, Alasuutari, Hännikäinen, Nummenmaa & Rasku-Puttonen (toim.)
Kasvatusvuorovaikutus 2006. Vastapaino, Tampere

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä 14.6.2006/504

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajatas/2002/20020504>

Ohje www.finlex.fi/pdf/normit/14751-0282003TM.pdf Ei päivitystietoa. Luettu
03.01.10.

Laki (1973/36) ja asetus (1973/239) lasten päivähoidosta

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

mhtml:fole://F:/tulostettavia/FINLEX R – Ajantasainen lainsäädäntö 16_12_1983-
101...21.12.2009 .Ei päivitystietoa. Luettu 12.12.2009.

Melhuish E (1993) Preschool Care and Education: Lessons form the 21 ST Centry.
International journal of Early Years Education 1(2): 19-32.

Muuramen kunta 2010. Päivähoidon hallinto ja henkilöstö Muuramessa. Päivähoidon
toimisto. Moniste.

Mäntylä Sari 2005. Laatu lasten päivähoitossa .Kuinka laatuvaatimukset ja -
tavoitteet toteutuvat päivähoitossa?

[Http://www.tampere.fi/tiedostot/54MKYQoyd/laatu04.pdf](http://www.tampere.fi/tiedostot/54MKYQoyd/laatu04.pdf). Ei päivitystietoja. Luettu
06.01.10.

NICHHD Early Child Care Research Network (1996) Chasteristics of infant child care:
fastors contributing to positive caregiving. Early Childhood Research Quartly 11:
269-306.

Opetushallitus 2006. Näyttötutkinnon perusteet. Perhepäivähoitajan ammattitutkinto
määräys 16/011/2006.

Parrila Sanna 2002. Väitöskirja Perhepäivähoito osana suomalaista päivähoitojärjes-
telmää. Oulun yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta.

[Http://herkules.oulu.fi/isbn9514268741/isbn9514268741.pdf](http://herkules.oulu.fi/isbn9514268741/isbn9514268741.pdf) (1.11.2009).

Powell DR & Bollin G (1992) Dimensions of parent-provider relationships in family day care. In: Peters DL & Pence AR (toim) Family Day Care: Current Research for Informed Public Policy. Teachers College Press, New York, p 170-187.

Salo M & Keskinen S 1988. Perhepäivähoitajien työtyytyväisyys ja ammattidentiteetti. Turun yliopisto, psykologian laitos. Tutkimuksia 83.

Silven M 2001. Pienen lapsen ja hänen hoitajansa varhainen vuorovaikutus. Teoksessa: Aho-Kivi H & Keskinen S (toim) Kodissa vaan ei kotona – perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki, s 116-133.

Stakes. <http://varttua.stakes.fi/NR/rdonlyres/DD04983E-D154-4FE4-90A1-E2690175BE26/0/vasu.pdf>. Ei päivitystietoja. Luettu 12.12.2009.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>. Ei päivitystietoja. Luettu 6.11.2010.

Tikka Tiina 2007. Akateeminen väitöskirja. Taitavaksi hoitajaksi, arvostetuksi kasvat-
tajaksi -ammattillinen sosialisaatio perhepäivähoitajan työssä. Joensuun yliopisto,
Joensuun yliopistopaino.

Todd CM & Deery Schmitt DM (1996) Factors affecting turnover among family child care providers: a longitudinal study. Early Childhood Research Quarterly 11: 351-376.

Unicef Suomi, Yleissopimus lapsen oikeuksista

http://www.unicef.fi/lapsen_oikeuksien_sopimus. Päivitetty 29.10.2010. Luettu 06.01.10.

Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset 2002

<http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/julkaisut/paosisallys139.htm>. Ei päivitystietoja.

Luettu 14.4.2010.

Päivähoidon hallinto ja henkilöstö Muuramessa

LAPSI- JA PERHEPALVELUIDEN LAUTAKUNTA

SOSIAALIJOHTAJA

VARHAISKASVATUSPALVELUT

Päiväkodin johtaja Varajohtaja	Päiväkodin johtaja Varajohtaja	Päiväkodin johtaja Varajohtaja	Varhaiskasvatusjohtaja Varajohtaja
Eteläinen alue Keskusta Verkkoniemi Kirkonmäki Jaakkola Pitkälä Riihiniemi Riihivuori	Pohjoinen alue Hautalanmäki Kotiranta Paavalinvuori Vuorenlahti Tervämäki	Läntinen alue Rajala Seunavuori Rannankylä Isolahti	Itäinen alue Kinkomaa Niittyaho Seudullinen päivähoito Ostopalvelut Yksityinen päivähoito
Yksiköt (työntekijä- määrät) Päiväkoti Muuratkoti (5) Pph (19) Rpph Kylänupukka (2) Rpph Naperotupa (3) (Työntekijät yht. 29)	Yksiköt (työntekijämää- rät) Päiväkoti Leikari (17) Pph (3) Rpph Karhuntassu (3) (Työntekijät yht. 23)	Yksiköt (työntekijämää- rät) Rajalan päiväkoti (21) Pph (7) Rpph Isolahti (4) Kuusipuu+Vaahterämäki (Työntekijät yht. 32)	Yksiköt (työntekijämää- rät) Päivähoitosihteeri (2) Kinkomaan päiväkoti (10) Pph (3) Rpph Siilinpesä (3) Niittyahon koulu, eo (1) (Työntekijät yht. 19)
Kehitysvastuualue Pph Erityispäivähoito	Kehitysvastuualue Esiopetus Koulutus-kulttuuri	Kehitysvastuualue	Kehitysvastuualue Varhaiskasvatuksen ko- konaisuuden kehittäminen Seutuyhteistyö Yksityinen päivähoito Ostopalvelut Vuorohoito LPH Effica pääkäyttäjä

PERHEPÄIVÄHOITAJAN MITTARI**PUITETEKIJÄT****RIITTÄVYYS JA SAATAVUUS**

1. Perhepäivähoitaja osaa neuvoa perheitä, mistä he saavat varhaiskasvatuspalveluita koskevaa informaatiota (T1)

Toteutuu

Toteutuu osittain

Ei toteudu

Perustele miksi ei toteudu tai toteutuu osittain

RYHMÄN KOOSTUMUS

2. Lasten yksilölliset piirteet ja erityistarpeet selvitetään ennen hoitosuhteen alkamista (T1)
3. Perhepäivähoitajalla on korkeintaan kaksi alle 2-vuotiasta lasta samanaikaisesti hoidossa (T1)
4. *Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevan lapsen sijoittamisesta neuvotellaan lapsikohtaisesti huomioon ottaen tarvittava erityisopetus ja tukitoimet erityisopetuksesta vastaavan henkilön kanssa. (T1)

IHMISUHTEIDEN PYSYVYYS

5. Perhepäivähoitoryhmän muodostuksessa huomioidaan lasten hoitoaikojen yhteensopivuus ja perhepäivähoitajan mahdollisuus hoitaa ryhmän lapsia vanhempien työaikojen mukaisesti. (T1)
6. Vanhempien kanssa sovitaan varahoitojärjestelyistä hoitosopimuksessa. (T3)
7. Varahoitaja on tietoinen lapsen hoitoon liittyvistä käytännöistä sekä lapsen tarpeista ja erityispiirteistä. (T3)
8. Varahoitaja ja oma hoitaja tekevät keskenään yhteistyötä, jolloin sekä varahoitaja että lapsi tulevat tutuksi keskenään jo enne kuin varahoitoa tarvitaan. (T4)

FYYSINEN YMPÄRISTÖ

9. Perhepäiväkodin tilat siivotaan päivittäin. (V1)
10. Perhepäivähoitaja arvio yhdessä esimiehensä kanssa kasvuympäristön terveydellisiä ja hoidollisia olosuhteita ja ottaa tarvittaessa yhteyttä muihin viranomaisiin. (V1)
11. Perhepäivähoitajalla on voimassa oleva ensiapukoulutus. (V1)
12. Perhepäiväkodin ulko- ja sisätilat ovat turvalliset. (V2)
13. Perhepäiväkodin tilat ovat sellaiset, että lapset pystyvät liikkumaan ja leikkimään sekä keskittymään hiljaiseen työskentelyyn. (T1)
14. Perhepäiväkodin tilojen käytöstä sovitaan yhdessä lasten kanssa. (T3)

15. Perhepäiväkodin tilat ovat muunneltavissa erilaisiin käyttötarkoituksiin sekä mahdollistavat lasten omaehtoisen ja luovan leikin. (T4)
16. Perhepäivähoitaja havainnoi lasten leikkiä, kiinnostuksen kohteita ja yksilöllisiä tarpeita. Havainnot kirjataan ylös. Havaintojen pohjalta tehdään muutoksia ympäristöön. (T5)
17. Lapsille tarkoitettut materiaalit ja välineet ovat lasten saatavilla (esim. sijoitettuna mataliin avohyllyihin). (T6)
18. Kaikille lapsille on lapsen tarpeita ja kiinnostusta vastaavia materiaaleja ja välineitä, jotka innostavat monipuoliseen oppimiseen, leikkiin ja yhteistoimintaan. (T6)
19. Lapsille järjestetään säännöllisesti retkiä ja tutustumiskäyntejä lapsia kiinnostaviin kohteisiin.
20. Perhepäivähoitaja tuntee lähiympäristön erilaiset toimintamahdollisuudet ja hyödyntää niitä säännöllisesti. (T8)
21. *Lapsella on käytössä tarvittavat apuvälineet, joiden tarpeen asiantuntijat ovat arvioineet. (T9)
22. *Perhepäivähoitaja osaa ohjata lasta apuvälineiden käytössä. (T9)

VÄLILLISET TEKIJÄT

HENKILÖKUNNAN JA VANHEMPIEN VÄLINEN YHTEISTYÖ

23. Perhepäivähoitaja keskustelee vanhempien kanssa päivittäin lapsen kasvusta ja kehityksestä. (V1)
24. Jokaisen perheen päivähoitoa koskevat tarpeet ja toiveet on selvitetty. (V1)
25. Perhepäivähoitaja on tietoinen salassapitovelvollisuudestaan ja noudattaa sitä. (V2)
26. Lapsella on vanhempien niin halutessa vaihtoehtoista toimintaa uskontokasvatuksen ajaksi. (V3)
27. *Lapsen VETU (varhaisen erityisen tuen tarpeen suunnitelma) on laadittu yhteistyössä vanhempien ja muiden tahojen kanssa. (V4)
28. Perhepäivähoitaja ja hänen esimiehensä tekevät yhdessä vanhempien kanssa VASU:n (varhaiskasvatussuunnitelma). (T1)
29. Vasu:a ja sen toteuttamista arvioidaan säännöllisesti, ainakin kaksi kertaa vuodessa yhdessä vanhempien kanssa. (T1)
30. Vanhempien kanssa sovitut kasvatusperiaatteet ja -tavoitteet näkyvät toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. (T2)
31. Lapsen tullessa perhepäiväkotiin tutustumiskäytännöt suunnitellaan yhdessä vanhempien kanssa ja toteutetaan yhdessä sovitulla tavalla. (T3)
32. Ennen lapsen hoitosuhteen alkamista perheelle järjestetään tilaisuus, jossa he voivat tutustua perhepäiväkodin käytäntöihin. (T3)
33. Perhepäivähoitaja käy yhteisestä sopimuksesta lapsen kotona tutustumassa lapsen kotiympäristöön. (T3)
34. Perhepäivähoitaja esittelee oman perheensä vanhemmille. (T3)
35. Perhepäivähoitajan ja vanhempien välisen yhteistyön muodoista keskustellaan ja sovitaan kirjallisesti jokaisen perheen kanssa erikseen. (T4)

36. Yhteistyötä koskevaa sopimusta arvioidaan vanhempien kanssa vähintään kerran vuodessa. (T4)
37. Perheen asioista ei puhuta muiden lasten, muiden perheiden tai ulkopuolisen kuullen. (T4)
38. Lasten vanhemmista puhutaan kunnioittavasti, ilman arvostelua. (T4)
39. Perhepäivähoitaja arvostaa vanhempien asiantuntemusta omasta lapsestaan huomioimalla heidän mielipiteensä. (T6)
40. Perhepäivähoitaja kertoo lapsen hoitopäivästä vanhemmille päivittäin. (T7)
41. Lapsesta tehdyt havainnot ja kasvun kansiot ovat lapsen vanhempien nähtävissä ja käytettävissä. Vanhemmat osallistuvat kasvun kansioden tekoon. (T7)
42. Perhepäivähoidon esimies järjestää yhdessä perhepäivähoitajien kanssa vanhemmille yhteisiä päivähoiton toiminnan kehittämistilaisuuksia vähintään kaksi kertaa vuodessa. Niissä keskustellaan mm. kasvatusarvoista ja -periaatteista. (T8)
43. Perhepäivähoitoalueella on perhepäivähoidon henkilöstöstä ja vanhemmista koottu laaturyhmä, joka toteuttaa säännöllistä arviointia ja kehittämistyötä. (T8)

YHTEISTYÖ MUIDEN TAHOJEN KANSSA

44. Perhepäivähoitaja ilmoittaa heti havaitsemistaan lapsen kasvuolojen vaarantumisesta heti sosiaalityöntekijälle. (T1)
45. Lapsen siirtyessä kasvuympäristöstä toiseen (esim. kouluun tai toiseen hoitopaikkaan) sekä perhepäivähoitaja, vanhemmat että uuden kasvuympäristön edustajat keskustelevat lapsesta. (T1)
46. VASU ja muut lasta koskevat dokumentit siirretään uuteen kasvuympäristöön vanhempien luvalla. (T1)
47. Lapsen ja perheen tukena toimii eri palvelujärjestelmien yhteistyöverkosto. (T2)
48. Yhteistyöverkoston jäsenet ovat selvillä toistensa tehtävistä, yhteistiedoista ja menettelytavoista. (T2)
49. *Lapsen yksilöllisen VETU:n toteuttamista arvioidaan vähintään kaksi kertaa vuodessa vanhempien ja muiden lasten kanssa toimivien yhteistyötahojen kanssa. (T4)
50. *Lapselle tehtävä VETU sisältää siirtymävaiheen suunnitelman ja seurannan. (T5)
51. *Perhepäivähoitaja ja erityislastentarhanopettaja ovat säännöllisesti yhteydessä toisiinsa. (T6)

HENKILÖKUNNAN KEKSINÄINEN YHTEISTYÖ JA HYVINVOINTI

52. Kunnallinen virka- ja työehtosopimus sekä paikalliset sopimukset ovat perhepäivähoitajien luettavissa ja saatavilla. (V2)
53. Kunnallisen virka- ja työehtosopimuksen sekä paikallisten sopimusten muutoksista tiedotetaan. (V2)
54. Yhteistoimintalain mukaisesta toiminnasta tiedotetaan. (V2)
55. Perhepäivähoitaja ja hänen esimiehensä keskustelevat avoimesti ja rakentavasti työhön liittyvistä asioista. Esimies käy säännöllisesti perhepäivähoitajan luona. (T1)
56. Perhepäivähoitajille järjestetään säännöllisesti alueellisia työkokouksia, joissa

perhepäivähoitajat voivat jakaa kokemuksiaan sekä keskustella ja sopia yhteisistä kasvatusperiaatteistaan. (T1)

57. Perhepäivähoitoalueella on sovittu rakentavan palautteen antamisen periaatteista ja käytännöistä. (T3)
58. Perhepäivähoidossa on vuosittain käytössä koko henkilöstön yhteistä suunnittelu-aikaa. Suunnitelmaa toteutetaan ja sitä arvioidaan kerran vuodessa. (T4)
59. Perhepäivähoitajat suunnittelevat ja toteuttavat alueittain yhteistä toimintaa ja tapahtumia, joissa kukin hoitaja voi hyödyntää erityisosaamistaan. (T5)
60. Eri päivähoitomuotoja ja -yksiköiden välisestä yhteistyöstä on sovittu kirjallisesti. Yhteistyötä toteutetaan suunnitelman mukaisesti. (T6)

HENKILÖSTÖN KOULUTUS JA AMMATILLINEN KASVU

61. Perhepäivähoitaja kehittää ja arvioi omaa työtään perhepäivähoidon esimiehen kanssa sovitulla tavalla. (T2)
62. Perhepäivähoitajia kannustetaan omaehtoiseen kouluttautumiseen. (T3)
63. Perhepäivähoitaja käy kehityskeskustelun esimiehensä kanssa vähintään kerran vuodessa. (T3)
64. Oman työn kehittämiseksi on käytössä sovitut arviointimenetelmät. (T3)
65. Perhepäivähoitaja seuraa säännöllisesti varhaiskasvatuksen ajankohtaista tietoa ja tutkimusta. (T4)
66. Perhepäivähoitaja osallistuu työnantajan tarjoamaan koulutukseen. (T5)
67. Työn vaatimusten muuttuessa perhepäivähoitaja saa lisäkoulutusta. (T5)
68. Koulutuksessa saadut tiedot hyödynnetään perhepäivähoidon yhteiseksi voimavaraksi yhdessä sovitulla tavalla. (T5)
69. Perhepäivähoitajalla on mahdollisuus osallistua työnohjaukseen. (T6)
70. *Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevien lasten kanssa työskentelevä perhepäivähoitaja saa jatkuvaa koulutusta ja konsultaatiota tehtävänsä. (T10)

JOHTAJUUS

71. Perhepäivähoitaja tuntee päivähoito-organisaation rakenteen, päätöksentekoprosessin ja vaikutuskanavat. (T2)
72. Perhepäivähoidon esimies ylläpitää pedagogista keskustelua perhepäivähoidossa. (T5)
73. Perhepäivähoidossa on hallinnon, henkilöstön ja vanhempien kanssa yhdessä laatima toiminta-ajatus sekä laadunhallintasuunnitelma, jotka ovat linjassa kuntatason laadunhallintasuunnitelman ja toiminta-ajatuksen kanssa. (T1)
74. Perhepäivähoitaja saa esimieheltään palautetta ja tukea työlleen. (T 10)
75. Perhepäivähoitajien osaamiskartoitus ja koulutustarpeen arviointi on tehty ja sitä tarkennetaan vuosittain. (T 13)
76. Koulutus kohdennetaan osaamiskartoituksen ja koulutustarpeen mukaan. (T 13)

PROSESSITEKIJÄT

PERUSHOITO

77. Lapsella on päivittäin ulkoiluun, liikuntaan ja lepoon. (V3)
78. Päivähoidolle on laadittu terveydenhoitoon ja hygienian hoitoon liittyvät ohjeet yhteistyössä terveysviranomaisen kanssa. Perhepäivähoitaja noudattaa ohjeita. (V3)
79. Jokaisen lapsen perushoitoa koskevat yksilölliset tarpeet toteutuvat. (T1)
80. Vanhempien kanssa on keskusteltu, sovittu ja kirjattu lapsen perushoidon eri osa-alueiden toimintakäytännöistä. (T2)
81. Perushoidon eri osa-alueille on laadittu hoidolliset, kasvatukselliset ja opetukselliset tavoitteet, jotka näkyvät päivittäisessä toiminnassa. Tavoitteet ovat konkreettisia ja kuvailevia. (T3)
82. Perushoitotilanteissa lapset toimivat valmiuksiensa ja oman rytmensä mukaisesti itse. (T5)
83. Perushoitotilanteiden tunnelma on kiireetön ja rauhallinen. (T5)
84. Sairastuneen lapsen hoidosta on laadittu ohjeet yhdessä terveydenhuollon kanssa. Ohjeet ovat vanhempienkin tiedossa. (T6)

AIKUINEN / LAPSI -VUOROVAIKUTUS

85. Jokainen lapsi saa perhepäiväkodissa aikuisen läheisyyttä, hellyyttä ja ymmärtämystä. (V1)
86. Lapsia ei perhepäiväkodissa alisteta, kuriteta ruumiillisesti tai kohdella muulla tavoin loukkaavasti. (V1)
87. Perhepäivähoitaja puuttuu kiusaamistilanteisiin ja takaa lasten psyykkisen ja fyysisen turvallisuuden. (V1)
88. Perhepäivähoitaja rohkaisee lapsia omatoimisuuteen arkipäivän tilanteissa. (V2)
89. Perhepäivähoitaja ohjaa lapsia huolehtimaan omista ja yhteisistä tavaroista sekä ympäristöstä. (V2)
90. Perhepäivähoitaja on perehtynyt jokaisen lapsen koti- ja kulttuuritaustaan. (T1)
91. Lasten taustaa koskeva tieto näkyy arkitoiminnoissa. (T1)
92. Perhepäivähoitaja kuuntelee lapsia, kun heillä on kerrottavaa ja osoittaa olevansa kiinnostunut lasten ajatuksista sekä kunnioittavansa niitä. (T2)
93. Perhepäivähoitajalla on herkkyys havaita lasten tunnetiloja ja vastata niihin. (T2)
94. Perhepäivähoitaja vastaa lasten kyselyihin ja pyyntöihin. (T2)
95. Perhepäivähoitaja antaa lapsille myönteisiä malleja käsitellä tunteita. (T3)
96. Jokainen lapsi otetaan päivittäin vastaan ja hyvästellään henkilökohtaisesti. (T4)
97. Perhepäivähoitaja auttaa lapsia sietämään pettymyksiä ja kannustaa yrittämään uudelleen. (T4)
98. Perhepäivähoitaja antaa jokaiselle lapselle positiivista palautetta päivittäin. (T4)
99. Perhepäivähoitaja osoittaa kunnioitusta muita aikuisia ja lapsia kohtaan. (T5)
100. Perhepäivähoitaja ottaa lapset mukaan päivittäisiin arkitoimintoihin ja työtehtäviin. (T6)

LASTEN KESKINÄINEN VUOROVAIKUTUS

101. Perhepäivähoidossa tuetaan suvaitsevuuksi erillisiä ihmisiä kohtaan. (V1)
102. Lasta ohjataan toimimaan ryhmän jäsenenä, noudattamaan hyviä käytöstapoja ja ottamaan toiset huomioon. (V1)

103. Perhepäiväkodin päivittäinen ohjelma mahdollistaa lasten yhteisen, omaehtoisesti syntyneen toiminnan. (T1)
104. Lasten toimintaa ei keskeytetä tai häiritä tarpeettomasti. (T1)
105. Lasten yhteinen toiminta ja leikki voi sovittaessa jatkua myöhemmin. (T1)
106. Perhepäivähoitaja havainnoi päivittäin lasten keskinäisen vuorovaikutuksen kehittymistä.(T2)
107. Havainnoista saatuja tietoja hyödynnetään ajankäyttöä, oppimisympäristöä sekä vuorovaikutuksen ohjauskeinoja suunniteltaessa. (T2)
108. Lapset saavat järjestellä ympäristöään keskinäiseen toimintaansa sopivaksi perhepäivähoitajan kanssa sovituisissa rajoissa. (T2)
109. Lasten vuorovaikutus- ja ystävyysuhteiden kehittymisestä ja tavoitteista keskustellaan vanhempien kanssa. (T3)
110. Perhepäivähoitajat tekevät yhteistyötä keskenään ja päiväkodin kanssa siten, että lapset voivat toimia eri kokoisissa ja koostumukseltaan erilaisissa ryhmissä. (T3)
111. Perhepäivähoitaja on tietoinen kunkin lapsen sosiaalisesta asemasta ryhmässä. (T3)
112. Lapsiryhmällä on yhteiset säännöt, jotka on laadittu yhdessä lasten ja perhepäivähoitajan kanssa. (T4)
113. Perhepäivähoitaja hallitsee ja käyttää erilaisia lasten vuorovaikutuksen ohjausmenetelmiä. (T4)
114. Lapset saavat ratkaista keskinäisiä ristiriitatilanteita itsenäisesti. Perhepäivähoitaja auttaa lasten ristiriitatilanteiden ratakisuisissa silloin, kun lapset eivät kykene selvittämään asioita keskenään. (T4)
115. Ristiriitatilanteista ja niiden ratkaisemisesta keskustellaan lasten ja vanhempien kanssa silloin, kun asiat ovat ryhmässä ajankohtaisia. (T4)
116. *Erytystä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevat lapset toimivat mahdollisimman paljon muiden lasten kanssa. (T5)
117. *Erytystä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevilla ja muilla lapsilla on yhteisiä kommunikointikeinoja. (T5)

LAPSILÄHTÖINEN TOIMINTA

118. Lapsella on mahdollisuus halutessaan omaan rauhaan hoitopäivän aikana. (V1)
119. Perhepäivähoitaja tuntee lasten tarpeet, taustan ja toiveet ja ne vaikuttavat arkipäivän toimintoihin. (V2)
120. Lapsilla on mahdollisuus valita toimintoja ja tehtäviä. (V3)
121. Perhepäivähoitaja selvittää lasten kiinnostuksen kohteita ja heille merkityksellisiä asioita keskustelemalla, kuuntelemalla ja havainnoimalla lapsia päivittäin. (T)
122. Tieto lasten kiinnostuksen kohteista ja merkityksellisistä asioista vaikuttaa Toimintaan. (T1)
123. Leikki on lasten keskeisin toimintamuoto. (T2)
124. Lapsia kannustetaan ja ohjataan ilmaisemaan omia ajatuksiaan, ideoitaan ja ratkaisuehdotuksiaan. (T3)

125. Perhepäivähoitaja auttaa lapsia ideoiden toteuttamisessa. (T3)
126. Lapset ovat mukana toiminnan suunnittelussa. (T3)
127. Lapset saavat tutkia, kokeilla ja tehdä heitä kiinnostavia asioita. (T4)
128. Lapset löytävät ympäristöstä kiinnostavaa tekemistä ja keskittyvät toimintoihinsa. (T6)
129. Lapsi saa tukea ja opastusta sitä tarvittaessaan perhepäivähoitajalta tai toisilta lapsilta. (T7)
130. Lapselle tarjotaan sopivan haasteellisia tehtäviä. (T7)
131. Lapsi arvioi omaa toimintaansa ja asettaa oppimisen tavoitteita perhepäivähoitaja kanssa. (T8)
132. *Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevan lapsen opetus ja kuntoutus integroidaan mahdollisimman usein luonnollisiin perhepäiväkodin toimintoihin, joissa on myös muita lapsia mukana. (T10)

TOIMINNAN SUUNNITTELU JA ARVIOINTI

133. Lasten toivomukset ja mielipiteet vaikuttavat toiminnan suunnitteluun. (V2)
134. Suunnitteluun ja arviointiin käytettävästä ajasta on perhepäivähoidossa kirjallisesti sovittu. (T1)
135. Suunnitelmat tehdään sekä perhepäivähoitoaluetta, perhepäiväkodin lapsiryhmää että yksittäistä lasta koskien. (T2)
136. Suunnitteluun osallistuvat sekä perhepäivähoidon esimies, perhepäivähoitaja, vanhemmat että lapset. (V2)
137. Perhepäivähoidon toiminnan perustana olevasta oppimis- ja ihmiskäsityksestä keskustellaan henkilöstön ja vanhempien kanssa toimintakausittain. (T3)
138. Perhepäivähoidossa käytettävistä havainnointi-, arviointi- ja dokumentointimenetelmistä on sovittu ja perhepäivähoitaja käyttää niitä. (T4)
139. Suunnitelmassa voidaan osoittaa yhteys suoritettuun havainnointiin, arviointiin ja toiminnan dokumentointiin. (T4)
140. Lasten arvioinnissa käytettävät menetelmät ovat sellaisia, että arviointi voidaan toteuttaa luonnollisena osana perhepäiväkodin arkipäivän toimintaa. (T5)
141. Arviointiin sisältyy jokaisen lapsen lähikehityksen vyöhykkeen selvittäminen eli mitä lapsi osaa tehdä itsenäisesti ja mitä aikuisen tai osaavamman kaverin tuella. (T5)
142. Perhepäiväkodin toiminta perustuu hoito- ja kasvatusta- ja opetussuunnitelmaan. (T6)
143. Suunnitelmia muutetaan, kun saadaan uutta tietoa lasten tarpeista ja mielenkiinnonkohteista. (T7)
144. Lasten ja vanhempien osuudesta arviointiprosessiin on sovittu ja he osallistuvat arviointiin sen mukaisesti. (T9)
145. *Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevan lapsen kykyä selvittää päivittäiseen elämään kuuluvista toiminnoista mahdollisimman itsenäisesti arvioidaan säännöllisesti. (T11)
146. *Lapsen itsenäistä selviytymistä edistävät tavoitteet ja menetelmät sisältyvät suunnitelmiin. (T11)
147. *Lapsen vetun tavoitteet ovat eri osapuolten käsitysten mukaan realistisia. (T12)
148. *Suunnitelmaan sisältyy lyhyen ja pitkän aikavälin tavoitteita. (T14)

VAIKUTTAVUUSTEKIJÄT

LAPSEN MYÖNTEISET KOKEMUKSET

149. Lapsi tulee ja jää mielellään perhepäiväkotiin. (T1)
150. Lapsella on perhepäiväkodissa kavereita. (T2)
151. Lapsi osallistuu päivittäiseen toimintaan mielellään ja iloisesti. (T3)
152. Ryhmässä lapsi voi ilmaista monenlaisia tunteita. Sekä myönteiset että kielteiset tunteet sallitaan (T5)

LAPSEN KASVU, KEHITYS JA OPPIMINEN

153. Lapsi on motivoitunut etsimään tietoa häntä kiinnostavista asioista. (T3)
154. Lapsella on perhepäiväkodissa mahdollisuus tutkia ja oppia erilaisissa, monipuolisissa tilanteissa. (T3)

TAUSTATIEDOT

Perhepäivähoitajan ikä _____ v.

Lapsiryhmän koostumus: _____ vierasta lasta, _____ omaa lasta

Lasten ikä tällä hetkellä _____ v, _____ v, _____ v, _____ v, _____ v.

Perhepäivähoitajan

koulutus _____.

Työssäolovuodet perhepäivähoitajan _____ v

KIITOS!

HEI

**Olen Hannamaija Seppinen ja perhepäivähoitajan Pitkälän alueella.
Opiskelen työni ohessa Mikkelin Ammattikorkeakoulussa sosionomi amk:si.
Aikaisemmalta koulutukseltani olen sosiaalihoaja.**

**Teen lopputyöni Muuramen kunnan perhepäivähoidon laadusta.
Lopputyöni sisältää laatukyselyn, joka on osa Muuramen kunnan
laadunhallintasuunnitelmaa.**

**Kysymyslomakkeisto on pitkä, mutta toivon että jaksatte paneutua asiaan.
Kyselyyn vastaaminen olisi toivottavaa, koska se on osa kuntamme päivähoidon
laatusuunnitelmaa.**

**Lomakkeissa * merkityt kysymykset ovat kohdistettu erityistä tukea tarvitseville
lapsille.**

**Lomakkeissa merkityt kirjain ja numerokoodit esim. (T2) ovat työni koonnin
apuvälineitä.**

**Vastaukset palautetaan toukokuun alussa, nimelläni varustetussa
vastauskuoressa perhepäivähoidon postilaatikkoon huhtikuun työlistojen
palautuksen yhteydessä, viimeistään 3.5.2010.**

Vastaukset käsitellään nimettöminä ja lopputyöni valmistuu joulukuussa 2010.

Kiitos vastauksista etukäteen!

Hannamaija Seppinen
hannamaija.seppinen@muurame.fi
gsm 0400-463 932

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS**PÄIVÄHOIDON JOHTORYHMÄLLE**

Työskentelen perhepäivähoitajana Pitkälän alueella. Opiskelen Mikkelin ammattikorkeakoulussa Sosionomi (amk) – tutkintoa.

Teen opinnäytetyöni Muuramen kunnan perhepäivähoidon laadusta. Laatikysely on Oulun yliopiston varhaiskasvatuslaitoksen laatima kysely, perhepäivähoidon laadun kriteerit.

Tutkimukseni kysymyslomakkeiston lähetän kaikille kotona työtä tekeville perhepäivähoitajille huhtikuun aikana ja tutkimukseni valmistuu viimeistään joulukuussa 2010.

Tutkimukseni tarkoitus on tulla osaksi koko kunnan päivähoiton laadunhallintasuunnitelmaa.

Työni ohjaaja Mikkelin ammattikorkeakoulussa on lehtori Virve Jussila puh. 0153 556 882, virve.jussila@mamk.fi

Työni ohjaaja kunnalla on päiväkodin johtaja Tuija-Liisa Kankaanpää puh. 040 8315 552

Ystävällisin terveisin

Hannamaija Seppinen

puh. 0400 463 932, hannamaija.seppinen@muurame.fi

hannamaija.seppinen@mail.mamk.fi

TUTKIMUSLUPA MYÖNNETÄÄN

Muuramessa _____ päivänä huhtikuuta 2010.

Kari Jaatinen
sosiaalijohtaja

Tuija-Liisa Kankaanpää
päiväkodin johtaja

Susanna Karkulahti
päiväkodin johtaja

Jaana Vähäpesola
varhaiskasvatusjohtaja

Tuija Kuha
päiväkodin johtaja

LÄMMIN KIITOS KAIKILLE KYSELYYNI
VASTANNEILLE TYÖKAVEREILLENII!

MUKAVAA KESÄÄ JA KAIKKEA
HYVÄÄ TOIVOTTAEN

Hannamaija